

Udborný spolek plastiků
v Čechách
se sídlem v Praze.

Paříž, 9. XII. 1890.

Velectěný pane!

Zajisté se na mne již horšíte, že Vás nechávám tak dlouho bez odpovědi. Ale mám vskutku mnoho co dělat, tři velké domy (nakladatelské) zásobit ilustracemi — a potom mám ještě jednu starost. — Přejete si tedy něco z mého života. To je velice krátké. Narodil jsem se l. p. 1865. 7. srpna na Poříčí, v rohovém domě na spadnutí. S báječným prospěchem skoro jako zázračné dítě vychodil jsem obecné i měšťanské školy, potom hleděl do tak zvané »kadetky« se dostat a tam v nadějného obránce drahého Rakouska se vzdělat, již proto, abych nevypadl z rodiny, neboť moje matka a můj otec také z ušlechtilé rasy, vojenské krve pocházejí. Toho mi ale nebylo dopřáno a já pro velký nával na příští rok odkázán. Ale ani pak to nešlo,

něčím už jsem musel být a tak jsem se stal malířem a vstoupil po velkém kázání p. Lhoty do pražské akademie malířské a tím svoji krásnou dráhu uměleckou započal. Po malém nedorozumění s tamnějšími professory byl jsem však zase na vzduch vysazen a k útěku do Mnichova popohnán. Zde u prof. Gysise a Löftze vlastně nic jsem nedělal — studoval mnichovské pivo. Potom navrátil jsem se do Prahy a zde také nic nedělal, mimo jeden »trh«, který ráčíte znát. Potom slavnou vládou a ještě slavnějším řiditelstvím c. k. průmyslové školy vyzván, přijal jsem na sebe těžký úkol vychovatele nadějného dorostu Rüdolfova nábřeží, širokých klobouků a dlouhých vlasů. Do Paříže vyslán, abych poznal metodu, jak se dělají z dosti rozumných lidí blbci, a jak se jí v crêmeriích a podobných lokálech, jak člověku státním stipendiem 200 fr. oblaženému je dovoleno. — Při tom jsem ale dlouho nevydržel a k milému mistru nešel, což mělo za následek úplné nevyhovění na mne kladených státních a průmyslových požadavků. Nechali mne jednoduše sedět bez odpovědi a bez peněz 3 měsíce, což není žádná rozkoš zejména v Paříži. Tak jsem se hodil na ilustrování, mám nejpřednější domy, a práce plno, a chci se ženit — — — Tak jestliže Vám to postačí jsem k službám ochotný. Ale chyba, v Parizu jsem se ještě nedal fotografovat, ale učiním tak co nejdřív, abych také své milované tetě nějakou poslal. A ještě si vzpomínám: mého otce sebral rok 1866. a moji milovanou matku, když jsem byl stár 8 let, od té doby převzala vychování mé moje drahá tetá a skutečně jen jí mám za vše děkovati. — Tak prosím v případě nějakého uveřejnění mého pestrého životopisu prosím, by Jste tety mé, drahé tety nevynechal. — Josefá Maroldová. — Fotografie pošlu — tedy zatím s Pánem Bohem

L. MAROLD.

≡ L. MAROLD.
K VAREL. ≡

UJETEK PANI ZDENKY
MAROLDOVÉ V PRAZE.

VOLNÉ
SMĚRY

CHROMOTY-
PIE DRA ED.
GRÉGRA

L. MAROLD. JARO.
 ≡≡ Z CYKLU ROČ-
 NÍCH POČASÍ. ≡≡

MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

LUDEK MAROLD. NAPSAL K. B. MÁDL.

Nejprve některé úryvky z několika dopisů:

»Que voulez vous que je vous dise à propos d'un talent qui me paraît assez sûr de lui, pour n'avoir besoin d'aucun conseil? C'est un parfait dessinateur, qui voit les choses comme elles sont. J'ajouterai même, sous un jour assez pittoresque.»

To psal E. Meissonier.

»Mais, il a beaucoup de talent, votre jeune homme, cher ami. Il voit admirablement les valeurs, les types, les mouvements. Il n'a qu'à continuer. Maintenant, je crois, que s'il veut devenir un vrai peintre, il ferait bien d'entrer dans un atelier, soit chez Gérôme ou chez Cabanel. Il acquerrait la science, qui lui manque. Mais s'il veut rester ce qu'il est, c'est à dire un excellent illustrateur, il n'a besoin de personne. Il est admirablement doué.»

To psal Léon Bonnat a L. Gérôme sám píše:

»Il a des aptitudes singulières, rares pour les choses pittoresque, c'est déjà un homme de grand talent dans son genre, il faut lui dire de continuer dans cette espèce d'art, où il reussait si bien.»

A ještě toto z dopisu A. Louvriera de Lajolais:

»C'est un Monsieur qui accuse une véritable personnalité... Il vois par lui même, directement et bien, il rend très bien ce qu'il voit, avec une sûreté extraordinaire... c'est un original et son esprit tend bien à la representation de la vie moderne. C'est un

dessinateur à coup sûr, un voyant et un philosophe sans le savoir encore. Sa voie est tracée dans l'indépendance.»

Listy, z nichž pocházejí tyto výňatky, jsou všechny datovány v říjnu a listopadu 1888 a týkají se L. Marolda. P.-V. Galland, který jej měl přijmouti do svého atelieru, poslal jeho kresby svým přátelům a obdržel je zpět s oněmi uvedenými posudky.

Tenkrát byl Marold třiatdvacet let stár a mohl se vykázáti ilustracemi k románu S. Hellera »Pan markýz« rapidní vevy, scénami kreslenými pro »Fliegende Blätter«, figurkami a výjevy z pražského ovzduší, z ulic, kaváren, dílen, kuchyní a světniček a svým obrazem »Vaječného trhu«, v němž soustředil a shrnul dosavadní sumu svého pozorování života, typů jej probíhajících a stříbřitého světla. »Vaječný trh« — nyní v Rudolfinu — zdá se mi býti prací přímo historické váhy. Mladý štětec zachytil a upevnil v něm charakteristický obrázek pražské ulice, jenž za nedlouho stal se minulostí a, nemýlím-li se, je toto dílo první dokonalý pleinair ve zdech pražských vzniklý, plný jasu, vzduchu a vibrace.

Francouzští mistři měli originály a reprodukce těchto prací Maroldových před očima, když psali ony listy a dnes, kdy je draha umělcova náhle a pro nás bolestně přerušena a, jak všichni víme, předčasně pro vždy uzavřena, shledáváme v jich slovech zcela spolehlivou auskultaci a jistou, neomylnou prognosu tohoto skvoucího talentu. A předpovídali ještě jinou věc, která též do slova se vyplnila.

Luděk Marold připravoval se tehdá na cestu do Paříže. Měl a chtěl se trochu spustit prostého líčení života, opustit půdu pouhé reality a za vedení Gallandova vniknouti v obvod dekorativní, v říši ideálních postav, krásně souladných vln linií a seznati, kterak postavu lidskou lze uvést v harmonii a organickou souvislost s ornamentem a architekturou. Měl k tomu vůli a více, měl k tomu i nadání. Nic nechci rozhodovati nyní, zda-li pochybil v sebezpoznaní, nebo odhadovati, čím by se byl stal na poli dekorativné malby, a zda-li dobře učinil či ne, když se od ní odvrátil hned v prvních dobách tuhé a přísné disciplíny Gallandovy. Prohlížíme-li některé mladické práce sem spadající, vignety, tituly a diplomy, jež ještě před odchodem do Paříže byl provedl, položíme-li vedle nich onen roztomilý náčrt, jenž zůstal jediným dokumentem Gallandova školení a přidružíme-li k tomu, co později, třeba jen spoře, podobného načrtal, nelze se zavřítí přesvědčení, že i ty provedla ruka, schopná ovládnouti tento obor, silně tvořiti v něm s grácií a elegancí, jakou dýší Maroldovy všechny práce.

A. Louvrier i P.-V. Galland řekli hned, že jakmile pařížští nakladatelé poznají Maroldovu ruku, ihned jej skvělými hmotnými nabídkami budou hledět získat pro své ilustrované knihy a časopisy. Na podzim přišel L. Marold do Paříže, a nežli se otevřelo jaro, zapoměl na atelier Gallandovo, opustil jeho květiny, bordury a stylisaci, vyšel na ulici, vybral se na dobytí dnešní, moderní Paříže, objevil se s prvními pracemi v týdennících a měsíčních, pak v Salonu a potom již nestačil jeho hbitý štětec, ani jeho svižné péro na všechny zakázky, objednávky a pro všechny lačné ruce, chtivě po jeho akvarelech se vztahující.

Paříž přivedla tento talent k rozkvětu a slávě a Marold se jí odvětil vši svojí prací: vyličil komedii jejího života. I ti, kdo měli nejsilnější důvěru v jeho nadání, kdo ukládali v něho největší naděje, byli překvapeni, když zahlédli první ukázky. To že postřehl a kreslil onen mladý, zdánlivě ve společnosti až bojácny Pražan? Tyto obrázky plné vůně pařížských salonů a čichu sluncem praženého pařížského asfaltu, že pocházejí od Čecha, od mladého cizince, který měl sotva trochu času ohlédnouti se kolem, natož v tom závratném víru se orientovati? Ano, stalo se, co se někdy přihází, že cizí, nově příchozí muž, který jest ostrým pozorovatelem, postihuje v novém okolí zcela přesně a s podivuhodnou bystrostí všechno výrazné, charakteristické, odlišné a zvláštní. Na ráz a najednou je tím jeho umělecký temperament živěji rozvlněn nežli mnohých, kteří v tomto světě od malička žijí. A. Stevens je Flám, G. de Nittis a G. Boldini jsou rodilí Vlaši a přece se stali právem obdivovanými interprety moderní a salonní Pařížanky. Stevens ji dokonce zrovna objevil. Přiřadují k nim bez rozpaků L. Marolda, ne pouze proto, že i on nebyl křtěn vodou Seiny, ale že i on se stal uměleckým zpravodajem o eleganci, půvabu, koketerii, roztomilosti a chucu

L. MAROLD.

VIGNETA.

MAJ. PANÍ M. BORELOVÉ V PAŘÍŽI.

dnešních dcer veliké Lutetie. Byl jejich oddaným pážetem a žíznilo oko jeho jejich linie, laskalo jich měkký vlas, útlý pas, drobnou nožku a v uchu jeho zachytil se kašdičký šust hedvábu a krajkových pěn jejich rob a dráždivý zvuk jejich atlasových střevíčků. A tím vším naplnil svoje kresby a akvarely. V nich uložil výsledky svého vášnivě vřelého pozorování a v nich zaznamenal jejich fyziologii slohem, jakým jen první moderní francouzští stylisté vládnu.

Jeho přípravy školní k této práci nebyly valné. Čím již byl a čím se stal, děkuje Marold po výtce sobě. Pouze v prvních začátcích lpí na něm něco cizího nátěru, v technice totiž, kterou si nemohl ovšem dvacetiletý mladíček ještě sám vypěstovat. Záhy však se očistil a stal se cele svůj, lehký, hbitý, třpytivý, pronikavý a roztomilý. V Paříži také nečinil L. Marold ničeho jiného, nežli co před tím v Mnichově a Praze. Zachycoval typy a scény života na papír a vysílal je do světa jako perokresby a akvarely aneb je ukládal do četných románů, povídek, novel a dramát za ilustrace. Proň existuje jediný pramen, jediné zřídlo, z něhož čerpá, jedno a žádné jiné. Skutečnost, život z masa a kostí, s teplým dechem a slyšitelným žilobitím. Nic se neohlíží, co bylo a co bude, nic neposlouchá, jak ten či onen se vyjadřuje: co má před sebou, to zrovna střebe v sebe a jak sám vidí, svým vlastním citem uměleckým nesen, líčí tužkou, perem a štětcem. Z prvu rozbíhají se tyto nástroje po ploše

s jakousi mladickou geniálností, v Paříži vyrostla a zúhledněla na způsob, jenž zahrnoval v sobě prostodušnou bravuru a měkkou eleganci. Jen že se tak štětcem papíru dotýkal. Ale pod těmito doteky vyvínoval se obraz plný překvapujících obrátů a fines, hravých světél, mihotavých barev, efektních a výrazných stínů, prostouplý zrovna jásavými šlehy a jako radostnými výkřiky. Vytvořil si Marold tak osobitou mluvu malířskou, že ji oko jen poněkud cvičené rozeznává snadno mezi všemi jemu nejpodobnějšími a při své měkké lichotivosti má tolik síly, že každou technikou reprodukční vítězně pronikne.

Ruka takto dovedná byla ve službách oka úžasné citlivosti a poslouchala je do nejmenších subtilit.

Před svým odjezdem do Paříže chodil Marold po Praze a hledal kořist. Náměstí, chodník hospůdka byly mu přístupny a zde si vyhledávalo jeho oko malé, drobné, stlačené nebo otřelé existence. Zdály se mu zvláště vynikati z množství, viděl je nápadně charakteristické, tu typicky, onde individualně přibroušené a v mladickém klopotu nejednou z nich vyrostla šarže. —

Za svého pobytu v Paříži změnil se i tu, vyrovnal se, zbystřil a zjemnil na všechny strany stejně. Zastihne-li jeho pohled kde jakou postavu, na trotoiru, na schodech nebo lavicích, na nábřežích nebo refugi, v restaurantu nebo u kavárenského stolku pod platany, uchopí ji a unese se vši její pravdivostí, rušností a jejím nelíčeným podáváním se. Nesetře s ní ničeho, ale také nevyzvedává jeden rys na úkor druhých, nepodtrhuje jenom některé jednotlivosti; jde mu o celistvý zjev a v souladném celku podává jeho pravdivost. Každým rokem, ba každým měsícem zostřuje se jeho organ receptivní, vidí stále podrobněji a subtilněji, až na konec je jak momentní aparát fotografický, jemuž neujde nejmenší pohyb, žádný úklon hlavy, obrat trupu, jeho nachýlení, složení a činnost rukou, zavlnění rtů, rozlet vlasů, záhyb šatů, poklesnutí kolen, vzpružení údů nebo jich ochablost. V jeho oku projektuje se vše mžikové a prchavé a do jeho sítnice vtiskuje se vše malebné, výmluvné a výrazné. Vše malebné! Od ojedinělých, izolovaných, jakoby cvičných typů přišel Marold záhy k celku. Jeho lidé žijí, odpočívají, veselí se, milují a vzdychají ve svém okolí. Je to architektura ulic, jsou to bohaté salony, vzrostlé parky, paluby lodí a pobřežní pláže. Mají kolem sebe ticho nebo hlučivý šum. Co je v nich, jest i kolem nich: ruch kolotavého života, směs jeho tvarů, barev a hlasů. Kočáry drncí po dlažbě, vody fontán pleskají, listí padá, větvice praskají pod krokem, písek skřípe pod nohami, děti skotačí, hovory se křižují, pohledy poletují a déšť pleská. Atmosfera obaluje všechno, tu teple a rozhrávavě, onde mlhavě a studivě. Svit lampy šíří se komnatou, světlo denní proniká okny, skulinami mezi záclonami, prolamovanými storami, nebo uléhá v kmitavých záblescích na lidech a předmětech venku.

L. Marold šel světem, krácel životem, pohlížel mu z blízka, zcela z blízka upřeně do očí, čil jeho vůni, opojoval se jeho šumem a čím rychleji proudil a tryskal kolem něho, tím radostněji sledoval jeho projevy. A při tom byl malířem nejčistšího zrna. Nikde zřetelněji, totiž nápadněji, se to nejeví, jak v jeho ilustracích francouzských autorů. To nejsou pracně, na základě vypravování zkonstruované novelistické scény, nejsou to makavé obrázky a nejsou zde proto, aby na nich čtenář mohl se přesvědčiti, že je tu do písmeny vše, co právě na vedlejší stránce četl. Marold prokládá text výjevy a momenty, v nichž není stopy banálně ilustrační práce. Slyší hovory lidí a při tom tyto vidí. Vidí je živé, agilní, pohnuté nebo klidné, vášnivé nebo spokojené v plné malebnosti zjevu, pohybu, posy, skupin, sdružení a lokality. Každá jeho ilustrace má proto svoji samostatnou existenci, trvá i když ji vyjmete ze stránky románu nebo povídky a je proň charakteristické, pro jeho eminentně malířské tvoření, že na příklad všechny krásné, skvělé obrázky, jež od tří let se objevovaly ve »Fliegende Blätter« vznikly beze slovního podkladu jedině z malebného nazírání, z výtvarného myšlení, z Maroldových vlastních představ a z jeho životních postřehů. Redakce pak ze svých zásob hledávala k nim vtipový doprovod. Práce její asi stěží byla obtížna. Maroldovy scény z high life nebyly zvláště sestrojené situace, byly to jen pohledy do rodin. Elegantní dámy, rozvité slečny, vážné matrony, mladistvé a svěží manželky, modní hejskové a vážní muži tam stojí, hovoří, poslouchají a důvěrně se svěřují. Mluví! Hovoří! Neznám hned druhého umělce malíře, který by dovedl mistrněji předvésti osoby mluvící a hovořící, který by svými výtvarnými prostředky dovedl dokonaleji vystihnouti, kterak se hravé, lehké i vážné a vzrušující slovo konversace dvou, tří osob v jich fysickém zjevu obráží. Hovoří-li jeho osoby, pak jsou výmluvné každým hnutím a vši svojí fysiognomií; naslouchají-li, pak poslouchají zrovna celým tělem. A v tom není zbla přehnanosti, žádného schvalního sesílení, všady jen samozřejmá, věřitelná přirozenost a pravda. Přece však má jejich výmluvnost a hovornost svoje zvláštní sídlo. Oči Maroldových postav, zvláště žen, jsou jejich sídlem. »Oko, do duše okno« možno jim dáti za společné motto. V oku Maroldových žen jen sestředěn všechen jejich život. Vřelost citění, šelmovská hravost, mlhavý smutek a prchavá ledabylost těchto útlých dcer našich dnů vystoupne v nich dříve, nežli se adekvatní slovo dostane na drobné jejich rty. —

Na obálce českého vydání Zolovy »Paříže« jde, krokem lehounkého ptáka jako pestřílý stín po Place de la Concorde žena. Dívka nejspíše, možná i vdaná paní, útlá v pasu, elegantně koketního pohybu, rozsvětlené pikantní tváře, šat nejnovější mody, samé falbala a frou-frou. L. Marold neznal jiné personifikace velkého města, žena Pařížanka posledního chycu, nejnovější »hry«, byla prvním jeho vtělením,

Jedna z posledních prací Maroldových jest onen květ lotosu, který na zrcadlivé vodě Nilu voní, kde z velikého bílého kalichu vyrůstá nádherný zjev ženy, jejíž slíčné nahé tělo vlní se a chvěje jak zčeřená pohyblivá hladina a je vřelé jako vánek léta. Jak se tisknou její údy k sobě, jak stoupá a klesá rytmus jejich obrysových linií, jak vášnivě sní její přimhouřené oko ve stínu temně husté změti kypícího vlasu! Její krása je pravdivá a ničím nekorigovaná, odhalila se umělci, který se jí opíjí, její vlnění se ho dotýká a on také vypráví o její zvláštní sladkosti.

Mezi oběma, mezi onou Pařížankou graciesní koketerie a touto nahou krásou, stojí všechna dlouhá řada ostatních žen Maroldových. Žádná z nich není chladná nebo mrtvá, všady v nich perlí a mihotá se život. Umělec ponechal jim vše, čím honosí se jako opíjejícím majetkem. Slíčnost údů, vřelou pružnost masa, útlou plnost údů, ondulaci linií, omamnou vůni těla, krásnou vláčnost jeho pohybu a posy. To mají ty, z nichž poslední rouška padla, jež nahé se zrodily a nahé zůstaly, nebo ze sněhu prádla své údy oslnivě vynořují. Ty které v salonech sedí, do coseuses se zabořují, na otomanách se povalují, po písku se procházejí, slunečником jako hravé kočky do větviček křovin bijí, v ústraní čekají nebo se svými sny v dále letí, to jsou rodné sestry prvních, na jichž těle korset pevně sedí, jichž ňadra se v otevřeném šatě melodicky vlní, jichž vlas je modně volné úpravy, a jejichž řasnaté sukně šustí a šumí, každý pohyb prozrazují a jej zakrývají. Odívají se v šat nejnověji vymyšlené mody, hledané přeplněnosti nebo zúmýslné jednoduchosti, a s ním jsou srostlé, ztotožnělé. Každá přehnanost a extravagance toalety stává se na nich přirozenou a malebnou. Jsou plny fines a rozkoše.

Marold o svých ženách nefilosofuje, nekáže jim morálku a nepřese se s nimi o úkol života. Pohlíží na ně jako na střed svého malebného světa, jako na živou tepnu všeho jejich okolí. Jejich moderní krása jej zaujala a stal se interpretem jejich elegantní hladkosti a hadovité živosti. Jejich chic a smavá koketerie, která se stala jejich přirozeností, našly v Maroldově umění hlasatele, jenž je do písmeny věrným a do posledního dechu nadšeným.

Adamové těchto Ev za to nejednou bývají postiženi umělcovou ironií. Ne vždycky. Mnozí mají mužné vystoupení a přirozenou eleganci, mnozí starci jsou roztomilí jako Maroldovy šedovlasé matrony, ale většina z nich jsou prázdní gomeuové, blaseovaní povalovači, předčasně zemdlelí elegantové v korektním šatě, který ale široce se klátí po jich nestatečných tělech, s načechranými a napálenými vousisky a sešklíbnutou tváří koi vtlačeného monoklu.

Záhy se usadil Marold v saloně. Vrozený smysl uměleckého luxusu, distinguovaného bohatství a malebné rozmanitosti jej sem zavedl. Zdržel se tu déle a raději než v košatých alejích nebo zamklých parcích. Naplnil je vždy vším, co blahobyť s uměleckým vkusem

L. MAROLD.
 ≡ ČRTA. ≡

MAJETEK PANÍ ZD. MAROLDOVÉ V PRAZE.

L. MAROLD. — SKIZZA GUACHEM.

MAJETEK P. V. AMORTA V PRAZE.

zdužený z obytného pokoje činí prostor měkký a lichotný. Silné orientálské koberce tlumí kroky, na stolech stojí úhledné náčiní, pěkné příbory, leží bělostné ubrusy, na stěnách deštění, řezby a gobelíny, na etažérách a krbech čínské vásy, drobné bronzy, třpytivá skla, drahocenné hodiny. Květiny voní, lampy lijou své světlo, hedvábný povlaky co-seuses, lehounkých židlic a pohodlných sedadel se skví, teplo, barva a světlo vyplňují prostor. — To byl Maroldův svět, v němž všechno žilo, co v něm zobrazil. Sotva jsme měli nebo máme umělce, který by byl tolik přirozené verry, tolik bezprostřední pravdy a s tolika vkusem a jemnocitem uložil do svých obrazů jako L. Marold, u něhož všechno žilo od kývajícího péra na přeplněném modním klobouku dámském až po poslední tráseň některého koberce. Jeho práce budou vždy vyprávěti o tom, jak se dnes ve velkém městě ubíjí čas, jak dnešní muži a ženy sedí nebo se pohybují, jak se odívají a jak spolu hovoří. Budou vyprávěti o kráse a přirozené nebo rafinované koketerii dnešních žen, o jejich parfumech a jich specifických zvláštích, jež nesdílí se žádnou ze svých předchůdkyň. Marold byl dítětem své doby, jako málo kdo. Souvisel s ní každou čivou a jeho přebystřé oko bylo oko let devadesátých, jeho ruka byla nervosní ruka muže a umělce téže doby.

Ku štětcí olejovou barvou napojenému, sáhnul L. Marold zřídka. I v Paříži málokdy. Jakoby mu jeho trochu těžká a zdouhavá technika byla na obtíž, jakoby mu stěžovala jeho chvatný let a jakoby se bál, že tento tuze k plátnu přilínající nástroj by zdržoval jeho klokotající rapidnost produkce. Ale Marold miloval barvu od svých prvních počátků a jeho »nejčernější« kresby, jeho monochromy jsou jen a jen zářivé polychromie. Black and white kreslil, co v pestré barvitosti viděl a měl stále před očima. Forma a barva byly proň současným výrazem a projevem života a nikdy neodděloval jedno od druhého. Nadýchaný sametový, prašný pastel a lehounký transpa-

rentní a živý akvarel byl mu nejmilejší technikou a maloval barevnými křídami a vodovými barvami zhusta i tenkrát, když věděl, že pracuje předlohu pro černou xylografickou reprodukci. Na počátku jeho dráhy je »Vaječný trh«, na konci několik barvou i tvarem skvělých dekorací a hlavně »Bitva u Lipan«: olejomalba, panorama, obraz historický. Tři téměř nové úkoly proň a málo co zůstal kterému dlužen. I velká scéna bitevní a divná i dobrodružná výzbroj vojinů patnáctého věku, nabyly pod jeho rukou přesvědčivosti viděné skutečnosti. Byla to málem improvisace a přece mohla by se bitva lipanská státi zárodkem nové české malby historické, proniklé životem, prosycené pravdou, zalité světlem. — Byl to krásný a bohatý život, který Marold žil, a který s ním vzal za své. Byl to zjev a temperament umělecký od hlavy až k patě, od prvního postřehu až do posledního trhnutí a kmitnutí štětcem. — Dovedl oko potěšit a mysl zaujmouti a byl filosofem malířským, totiž v tom smyslu, že rej a kolotání dnešního života proň měly význam života vůbec. Nechal jej mluvit, naslouchal jeho šumu a řeči a když sděloval, co slyšel, činil to se zvláštním, lehkým a zcela osobivým přízvukem živého a roztomilého vypravovatele, který má krásnou distingovanost a vřelou vroucnost. Tyto dvě vlastnosti tvořily nejvlastnější základ jeho umělecké fysiognomie ve dnech jejího plného rozvinu.

L. MAROLD — ILLUSTRACE
Z JOKAJOVA »SEN A ŽIVOT«

MAJ. P. GABRIEL DE KADAR V PAŘÍŽI.

Učební spolek plastiků
v Čechách
se sídlem v Praze.

L. MAROLD. LÉTO.
 ≡ Z CYKLU ROČ-
 NÍCH POČASÍ. ≡

MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROYÝCH V PAŘÍŽI.

≡ O MAROLDOVI OD W. RITTERA. ≡

Ten dobrý hoch Luděk Marold, kterého jsme velice milovali, bude platiti v paměti budoucích, jak se nám zdá, za dokonalý typ pařížského ilustratora z poslední čtvrti tohoto století v tom smyslu, v jakém se až dosud užívá slov *illustrator* a *pařížsky*. Byl on vskutku mistrem v umění připojiti k jakémukoli danému textu příjemné obrázky více méně přiléhající, ale neznal nebo nemohl uskutečniti dekoraci knihy zírka, jak nám ji ohlašují necht' již Steinhausen ve své *Chronik des Brentano*, necht' Grasset ve svých *Quatre fils Aymon* nebo Mucha v *Ilseé*. Jeho slovanské vrozené dary lehkosti, elegance, verry, smyslu pro ženu podráždily a vypjaly se do krajnosti při setkání s Pařížankou, tak že se stal přes den rozkošným jako ona, frivolním, povídavým, měnil se jako ona mění každý den svou toalettu, a při tom zůstával vždy svrchovaně svůdným. Jean Lorrain jej dokonce přirovnal ani nemrkaje k Watteauovi; ale jaký to byl demokratický Watteau! Vskutku jsou jeho obrazy plny zábavného šustotu hedbávných živůtků a brokátových sněrovaček, velmi hbitého klapání lakovaných pantoflíčků po voskovaných podlahách, vůbec všeho povrchního chicu, který potkáte v ulicích velkého města; ale velkou dámu znal málo... stává se ostatně tak vzácnou dneska. Za to nezůstala žádným více

tajemstvím pro oko i ruku toho velkého naivního hochy, okouzleného každou mimojdoucí, koketnost malých drzých kloboučků s vyzývavým chocholem a starost o záhyby šatu, který obratně pozvednut odhaluje pěkný kotník a poletuje nad mnohoslibnou nožkou.

A obzvláště, daleko lépe ještě než oblékat, dovedl svlékat své malé koketní měšky; a jeho kresby ženských aktů mají velkou šanci, že zůstanou typickým dokumentem vkusu velké massy našich současníků. Na neštěstí byl Marold nutností přiveden k tomu, aby vyhledával hezkost v nahotě: je faktum, že jeho krátký život nedopřál mu ani času, ani práva, ani snad možnosti, aby vyjádřil krásu masa a drzost smyslných linií v celé grandiosní harmonii nebo pyšně přisnosti velkých koncepcí dekorativních. Josiana Victora Huga, Nichina Hugues Rébella, Péladanova princezna z Este, ženy velkého stylu ve zlém, nebyly by mu nijak svědčily; byl by je snížil až na úroveň prodavaček nebo zákaznic velkých modních závodů. Ale kdo má právo vyčítati umělci, že nepil právě z oné sklenice místo té, kterou mu nutnost a okolnosti zápasu pro existenci vtiskly do ruky? Jsa přirozenosti překypující, která měla nutně potřebí klidu, měla-li jíti vykázanou cestou, nebo která by se byla měla volně vylíti ve velkých podnikcích, ten muž, který v tolika vzhledech zůstal dítětem, byl odsouzen k nucené práci abych tak řekl žurnalistické, k dodávkám na určitou hodinu,

MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

L. MAROLD. POD-
ZIM. ≡ Z CYKLU
ROČNÍCH POČASÍ.

k nepřetržitému vydělávání. A vezmeme-li tyto okolnosti v úvahu, objeví se nám jeho zásluha v celé své ohromnosti: Marold zaujme místo a obtočí čestně vedle Vierge i Chéreta, je dokonce původcem nové skupiny; nová mlhovina tvoří se kolem něho na dnešním uměleckém nebi; je zřejmo, jak mnozí ho plagují a žijí z něho; ale právě ten zástup drobných napodobitelů směšnou inferiorností své běžné produkce vzdává nejvyšší a neočekávanou čest jeho talentu plnému verry, lehkomyšlnosti, nenucenosti a jistého vrozeného vkusu, talentu utvořenému ze šlehaného sněhu a ze šampaňské pěny, chcete-li, a při tom opepřenému trochou smyslné žádostivosti a zrnkem zdravé naivnosti. — Praha půjčila ho Paříži, která napsala svými miasmy jeho nervy, jeho maso i smysly, poznamenala jeho dílo a ponechala si obé, dílo i autora. Necht si zůstal Čechem srdcem i národností, necht umřel v Praze, to, co po něm zůstane, je skoro výhradně pařížské. On byl s politování hodným a skoro dojemným půvabem zároveň ztraceným synem svého vlastního talentu i své vlasti: a návrat jeho byl návratem marnotratného syna — a kdo nám poví jak marnotratného! — a jeho smrt byla národním neštěstím přese všechno.

A jistě právem! Neboť necht tomu bylo jakkoliv, on dělal op. vdu čest Praze ve veliké Paříži.

V Praze, v sobotu 4. února 1899.

MAROLD VE VZPOMÍNKÁCH PŘÁTEL.

Drahý Ludvíku!

Jak dlouho nepřicházíš! — Čekám na Tě, jako Tě čekají ještě Tvé pastely, ty nedokončené tváře několika Pařížanek, jež Jsi naposled načrtl na karton a jichž, nevyslovené obličejové zvědavě na mne hledí, jakoby se tázaly, kdy nad nimi znovu zastaví se Tvoje ruka a dokončí to, co z nich stvořilo se v Tvoji hlavě a vykvetlo v Tvém nadšení! Kdy vrátíš se k svému Lulovi, abys dokončil jeho podobiznu? . . . A co jiných prací Tě ještě čeká — netrpělivě čeká.

A s nimi cítím, jak zachyceny zůstaly v našem útulném bytě draperie všech těch nadšených tužeb, jimiž jsi denně jej dekoroval, jak v těch těžkých, vybledlých látkách spí duhy Tvých delikátních barev a jak v měkkých těch sametech a plysech ještě zůstaly zachyceny stopy ladných postav, jež vábil Jsi z Paříže k nám na český obzor. —

Všichni Tě čekáme, až vrátíš se z dlouhé své cesty. Zaím žiji zde s Tvými pastely, s Tvými kartony a v rodině těch elegantních a oduševnělých postav, jež Jsi vykouznil a v ovzduší těch vidin, jež osiřelé, tuším vznášeti se budou nad Tvou schnoucí paletou. — Vrať se

Tvá

15. ledna 1899.

Zdenka.

STOJÍ PŘEDE MNOU JAKO ŽIVÝ: SE všemi vráskami, které osud vepsal v tu mladou, ryze uměleckou tvář. Štětcem svým psal o radosti ze života a osudem svým byl hrdinou tragedie. Typ smutného začátku a smutného konce českého umělce.

A vidím jej tak jako tenkrát, když potkali jsme se v zahradě Luxembourgské časně z jara, v prvních měsících jeho pobytu v Paříži. Sešli jsme se pod těmi starými jasany, v jejich lehounkém stínu již Fragonard a Lancret hledali inspirace ke svým pařížským typům, pod těmi starými větvemi s lesknoucími se

drobnými lístky, kde v prvních jarních dnech v písku se hemží děti, matky, chůvy, kde vše přebíhá jako spité, rozdrážděné dubnovým sluncem. — Marold tu stál a rozhlížel se. Pozorovala jsem jej chvíli, v rozpacích mám-li se k němu přiblížit. Vypadal smutně a podrážděně, asi jako hladový, hrdý člověk, před tabulí přichystanou jiným . . .

»A Vám se tu nějak nelíbí, či co?« pravím k němu.

»I co vás napadá, ale jsem nešťasten, ne proto, že by se mi tu nelíbilo; naopak, já to cítím všechno jako by to byla moje krev, ale když musím dělat

L. MAROLD.

MAJITEL GABRIEL
DE KADAR V PAŘÍŽI

L. MAROLD. KRESBA PRO
»FLIEGENDE BLÄTTER«.

MAJETEK NAKLADATELSTVÍ BRAUN A SCHNEIDER V MNICHOVĚ.

nádennickou práci, musím pausírovat vzorečky, co je do takového života!« To řekl s jistou trpkostí, hlasem prochvělým ironií, v němž ještě nezvítězila resignace a rozhlédl se po pestrých, hrajících si dětech ve světlém vzduchu ranní Paříže.

»To, to, to je pro mne, takové věci, jak je to tu krásné, ale už to tak bude můj osud, že mne zapráhnou jako vola do pluhu a snad nikdy se nedostanu k té pravé, radostné práci!« A ty krásné, pronikavé, jemně pozorující oči syna čisté arijské rasy, zazářily jakýmsi pevným již rozhodnutím. »No, jen když jsem se sem dostal, to je to hlavní, snad se tu neztratím, i kdyby mi z Prahy už nic nedali . . .

A z Prahy nic nedali, a Marold se neztratil . . .

V duši jeho bylo již rozhodnuto, že opustí Gallanda a půjde za hlasem svého srdce. Ale co k tomu bylo síly ducha zapotřebí, zahodit to jeho ponižující almužny, jíž se říká státní stipendium a pustit se proti vůli všech »dobrodinců« za cílem n a p r o s t o o p á č n ý m, než jaký mu »znalci« určili! — A přec, v době té visel již v rudolfinské obrazárně Maroldův V a j e č n ý t r h, mluvící tak přesvědčivě o směru, jímž jeho duch se nesl! Na základě právě tohoto obrazu, dýšícího životem a vzduchem, byl Marold do Paříže poslán. Aby mohl studovat a ve směru jemu sympathickém se zdokonalit? — Nikoli. Byl dán jako do klatby, k úctyhodnému, ale venkoncem protichůdnému mistru, dekoračnímu malíři, Gallandovi, jehož šablonovité, korektní a staromodní, allegorické výtvořiny u akademicky smýšlejících a akademicky umění posuzujících estetiků budí snad obdiv, ale v duši Maroldově rozdmýchovat mohly jen odpor. Tak bylo již napřed v Praze od dobrodinců určeno, nejspíše za souhlasu všech: čím je umění zdlouhavější, tím více že obsahuje morální hloubky. Myslili, že lehkost, diskretní pikantnost, elegance a gracie Maroldovi vrozené dají se na komando zaměnit akademickou šablonou a korektností. Marold však nestál o tu čest být premiantem; jeho jemný umělecký temperament cítil příliš ostře hrot ironie, jaký mu znalci a dobrodinci vrazili do srdce. A duše

jeho toužila po boulevardech o tisíci kočárech, café concertech se svými guirlandami elektrických světel; nesla se na ty boulevardy, po nichž vedle zlatovlasé kokety v krajkových sukničkách, tiše a smutně táhne rodina žebráků a kde vedle drahou jednoduchostí oděné dámy velkého světa, kupující si u zasněženého kiosku gardenie, vychrtlý déclassé pojídá z hliněné mísky lacinou polévku vařenou na ulici. Přepych a smutek hypercivilisovaného středu kulturního světa staly se předmětem jeho lásky. A pro tu lásku vzdal se dobrovolně stipendia a žil jako pravý duševní aristokrat v bídě. Že nikdo v Praze se neozval, když mu bylo stipendium odňato, zůstane nám trvalou hanbou.

»Ten čert, který Maroldem šije, musí se mu vyhnat z těla, buď ať je z něho umělec »užitečný« nebo ať zhyne!« Tak rozhodli tenkrát v premianty věřící dobrodinci. Když už se za drahý mamon někdo do ciziny pošle, ať se tam učí, ne to, k čemu jej příroda určila, ale co oni, ti chleboďárci uznávají za prospěšné.

Co na tom, že duše umělce při tom trpí a hyne . . .

Jak Marold strádal, jak byl nešťasten a opuštěn, když mu bylo odňato stipendium, zvěděli jen ti, kdo s ním se stýkali; byl docela opuštěn až do chvíle, kdy se ho pan Hynais ujal. Nechal ho pracovat ve svém atelieru, jeho jednání schválil a mluvil rozhorleně proti těm, jenž Maroldovo nadání v Praze nepochopili. Sám pak mu zaopatřil práci, která vlastně u něho byla objednána: byl to tit. list pro Catalogue des Arts décoratifs, jímž Maroldův osud za několik dnů byl obrácen. A pak nastala kariéra slávy a uznání, tak že i v Čechách začínali si Marolda všimnout. — S jakým obdivem i úctou vyslovováno v Paříži, v kruzích literárních i výtvarných, jméno Maroldovo, byla jsem častým svědkem. — A čím větší úcta byla vzdávána jeho talentu, tím trpčí jest výčitka, že Marold se musil živit ilustracemi. Není pravda, že on sám tomu tak chtěl. Jeho snem bylo dopracovat se k samostatnosti a malovat obrazy, štětcem i barvou řešit problémy světla a vzduchu; a na jeho kresbách je vidět, že vlastně byl malířem celou svou bytostí. Jeho přáním bylo žít a působit v Čechách, ale naše veřejnost tak tupá k osudům

L. MAROLD.

ILLUSTRACE Z GUILLAUMEOVY KNIHOVNY.

MAJETEK NAKLADATELSTVÍ BORELOVA V PAŘÍŽI.

umělců, chovala se i tupě k Maroldovi. Nenašel se ani jediný mecenáš, jenž by byl vycítil jeho jemný koloristický talent a troufal si říci: dost, sic utoneš, tvůj talent může výš a já ti dám k jeho vývinu prostředky. To, že dali malovat Maroldovi panorámu, bylo by jen ironií nazývat pochopením. Byla to nádennická práce, již se otec a manžel podrobil, kterou však umělecké jeho srdce muselo pracovat s nechutí. Ale tak, jen tak se u nás podporuje umění. O nějakém porozumění a pochopení v pravý čas nemáme dosud ani jediného příkladu. Mecenáše, jenž by byl nadán onou jemnou intuicí znalce a dovedl skutečné talenty v jich zárodku vyslídit, vůbec nemáme.

A přece Marold s touto svou slavnou kariérou nebyl spokojen. Vím dobře, jak mluvil tenkrát, když v Meudonu jsem ho navštívila. Obýval se svou rodinou rozkošný dům uprostřed zahrady, z níž vcházelo se do velké, s bezpečným vkusem zařízené dílny. Byl v té době v největším rozkvětu, a nakladatelé jej obcházeli jako impressariové slavnou primadonu. A přec, bylo cosi tak smutného, unaveného v očích slavného ilustrátora. Vyzařoval z nich smutek plný tušení neskončené cesty. Podvědomí blízké smrti leželo v hlubinách těchto zraků. Mluvil o Čechách s horoucí touhou a ukazoval mi krajinářské studie, intimní, s nesmírnou láskou malované, které však zůstávají svým skrovným počtem vzácnosti v jeho tvorbě. »Bože, kdybych tak mohl jen pár měsíců žít v Čechách, na venkově a malovat, co bych chtěl,« pravil s bolestným povzdechem; pouze oči svítily smutně, ale on sám si nenaříkal. A tu zastavila jsem se před krásným, nedokončeným portrétem jeho synáčka Lulu, jehož koloristická finessa, světlé vlásky a polostíny inkarnátu, jakoby inspirovány paletou Reinoldse nebo Gainsborougha, a bylo mi tenkrát Marolda nevýslovně líto. A po stolech i po stojanech to množství započatých kreseb, které Marold prováděl s pílí jako obrazy, stále studuje živý model a živé kolí. Ten děsný chvat a shon, jakoby si stále odbýval prozatímní práci a připravoval se ku konečnému vlastnímu tvoření! Jak oprávněna byla tato jeho teuha, víme dnes všichni. Vzpo-

L. MAROLD.

ILLUSTRACE Z GUILLAUMEOVY KNIHOVNY.

MAJETEK NAKLADATELSTVÍ BORELOVA V PAŘÍŽI.

mínám si na slova Goncourta o Maroldovi, která jsou smutným potvrzením toho, že Marold byl hoden osudu vyššího, než ilustrovat na kommando a žít se uměleckým žurnalismem. Když pan Paul Marguerite odevzdával Goncourtovi svůj román slovanského světa v Paříži »Ma Grande,« illustrovaný Maroldem, pravil k němu Goncourt, jak vysoko cení talentu Maroldova — »plus parisien qu'un Parisien« — a litoval, že umělec toho zrna, musí se spokojovat pouhými mechanickými reprodukcemi svých kreseb. »Kdyby to byly originály, buď leptané rytiny anebo litografie, patřily by směle do sbírky mezi Fragonardy a Lancretu, protože Marold tak jako oni, vycítil přímo klasický svou dobu.« Toť výrok Goncourta, velkého básníka a znalce všech umění výtvarných.

Sám pak, jak známo, požádal Marolda, aby vyzdobil kresbami některé jeho knihy. Kdykoliv si na ta slova vzpomenu, jež tenkrát s hrdostí o svém krajanu jsem vyslechla, cítím z obdivu Goncourtova palčivou výčitku, proč vlastně byl Marold odkázán na mechanické reprodukce? V tom právě spočívá tragika Maroldovy existence. On v chvatu svého tvoření ani času nespěl ocenit své práce a zvěčnit je leptáním. Srovnajte každou reprodukci mechanickou s originálem, jeho vzdušné, svítivé, břítké akvarelly s reprodukcí na síti, a ovane Vás smutek jako po něčem na vždy ztraceném. A tisíce originálů akvarel Maroldových roztroušeno po světě, Mnichovskou Pinakothéku jich zdobí několik, ale v jeho rodné zemi nemáme po něm skromnic. V jiných zemích, vyskytně-li se talent té gracie, jemnosti a životnosti jako Marold, nalezne pochopení aspoň u několika zámožných lidí, kteří pak, když osudem kariéra umělce je přervána, právem mohou se chlubit že oni to byli, jenž záhy talent pochopili a podporovali. U nás, dokud Marold nebyl slavným v cizině, nikdo jej nepochopil, a když se slavným stal, nikdo neměl peníze, aby práce jeho koupil. — Kde je tedy ta společnost, která má být výkvětem kulturní výše národa a svým imperativem dovede říci: »Tys naší chloubou a my budem tvým základem?« Existují takoví lidé u nás? — A kdyby Marold žil, učinila by naše společnost

L. MAROLD. KRESBA PRO
»FLIEGENDE BLÄTTER«,

MAJETEK NAKLADATELSTVÍ BRAUN A SCHNEIDER V MNICHOVĚ.

L. MAROLD. ZIMA.
 ≡ Z CYKLU ROČ-
 NÍCH POČASÍ. ≡

MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

něco pro něho, aby se dostal k nejžádoucnějšímu svému cíli k malbě portrétů?

A přec, dával nám tušit svými kresbami, z nichž mluví duše individua, nejen z očí modelu, ale i ze stěn, z nábytku, z celého okolí, jaké by byl dovedl malovat portréty! Těch několik barevných pokusů, jež po Maroldovi zůstává, ukazuje jasně, jakého jemného koloristu jsme v něm ztratili. Kdyby se byl narodil v jiné zemi, snad ve Francii, byl by se rozvinul do celé své výše i šíře, a stál by na rovní nejen jako ilustrátor, kreslíř, ale i jako portretista, malíř elegantního světa, vedle jmen: Stevens, Heilbuth, de Nittis, Boldini, Gandara, Alexander...

A my? Spokojíme se blahosklonným uznáním jeho existence a myslíme, že je zúčtováno, nabídneme-li umělci takové hodnoty, jeho ponižující sinekury, ve formě titulu profesora. ZDENKA BRAUNEROVA.

NEMYSLÍM, ŽE UŠKODÍM MAROLDOVĚ PAMÁTCE, když prozradím s jakým vysvědčením byl přijat na pražskou akademii — Freihandzeichnen: ungenügend — Dejž bůh, aby se dotyčný pan professor ještě častěji tak zmýlil!

*

O JEDNÉ STRÁNCE MAROLDOVA UMĚNÍ SE dosud nikdo nezmiňuje, jakoby stačilo, když píše se

o tom jak uměl »kuchařit barvy« a pomíjí se to druhé kuchaření. Bylo to r. 1889 po Kristu v době velikého dalesu. Bydleli jsme spolu v hotelu »de l'Avenir«, rue Madame, poblíže Luxemburku, do kteréž čtvrti obyčejně všichni »od nás«, bezpochyby s ohledu na blízký a tak vábný »Boul Miche« zapadají. — Pan Anger nežádal nic víc než (!) padesát franků za pokoj v pátém poschodí s vyhlídkou na nebe; nebylo v něm nic celého než malá kaménka, která si náš mistr ještě na své vlastní útraty za tři franky pořídil. A na těch Márold rozvínoval svůj druhý talent. Mohu Vás ujistit, že pod jeho rukou povstávaly na nich pravé delikatesy! Ještě dnes ho vidím, jak pečlivě vykládal na journal všechn potřebný material a s jemností skutečného kuchařského umělce namácel řízek do vajíček. obaloval moukou a kladl na rozpálené máslo. A na podané výtvoře tohoto umění, z nichž se kůra neodlupovala, byl Marold snad pyšnější nežli na svůj nejskvostnější akvarell.

*

MAROLD BYL PŘÍTELEM POVAHY NEJUŠLECHTILEJŠÍ, umělec povahy velmi skromné. Několik dní před smrtí zaslal mi album svojí krásné panorámy s věnováním: »Mému drahému příteli... aby věděl jak se panoráma nemaluje« — Nemohu Vám ani říci, jak hluboce mne to dojalo. R. VÁCHA.

Z MAROLDOVÝCH ZÁSAD. Seznámil jsem se s Maroldem v Paříži a hned jsme se rozhovořili o Akademii Julianově, nejhlavnější ze soukromých škol tamních, zde jsem pracoval v atelieru profesorů: Bouguereau a Ferier (v každém atelieru učí profesori dva, a sice střídají se každého měsíce, aby korektura nebyla stále táž.) »Neradím Vám žádnou školu,« vpadl mi Marold hned do řeči, jakmile jsem mu řekl, kde jsem zapsán. »Je to umrtvování duše. Také jsem při svém příchodu do Paříže byl zde ve škole. Ale musil jsem odejít. Zprotivilo se mi stále totéž malovat za těchže samých okolností v tomže světle, v témž tónu a v téže náladě. Stále stojí nahé tělo, stále se opakují tytéž modely, stále tytéž školácké posy, stále týž vzduch akademický. Ostatně: Kde stojí psáno, že se malíř má učit pouze na lidské nahotě, lidské kůži, lidském svalu? Zůstaňte doma a kreslete a malujte kde co vidíte a jak to vidíte: tu židli s podlahou, ten šerý koutek pokoje s perspektivou parket či vzorku kobercového, okno s pohledem do ulice či větví stromových. Či myslíte, že je to snažší? Či myslíte, že to malíř není povinen tak pěkně udělat? nebo že to není tak zajímavé a krásné? Vše je krásné a zajímavé, když to jako umělec vidíte, vše malíř má umět, ke všemu má být stejně spravedliv, protože vše má samo pro sebe duši, výraz jako obličej lidský: a proto je ve skutečnosti všechno těžké, má-li to býti dobré, a kdo dobře umí vidět a podat jeden předmět, je mu vše jedno.« Maroldovi bylo ovšem tak lehké mluvit! — A pak přišel on do Paříže vlastně hotový mistr, kdežto já byl začátečník a pokud jsem mohl, školu jsem nevynechal, ač slova Maroldova jsem považoval a považuju za svatou pravdu. Uposlechnouti jsem jej nemohl prostě z té příčiny, že nebyl jsem na tom stupni, aby autokritika mi byla mohla nahraditi bezohlednou korekturu učitele. — Myšlenky však mladého mistra jsem si dobře zapamatoval, a jestli nemohu ručiti za slovnou přesnost toho, co z úst jeho uvádím, ručí za věcnou pravdivost těchto ryze moderních a ryze uměleckých liberálních názorů — jeho díla. — Mnichov, 14. I. 1899. L. KUBA.

L. MAROLD.

≡ FLIRT.

AKVAREL. — MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

L. MAROLD. ≡
PEROKRESBA.

MAJETEK NAKLADA-
TELSTVÍ POSPÍŠILOVA
≡ V PRAZE. ≡

L. MAROLD. — DVA NÁČRTKY KU PLAKATŮM.

MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

MNICHOV — ZA MAROLDEM. Ve zdejší «Kunstvereinu» bylo třetí neděle v lednu živo a sice celý týden. V místnostech toho spolku totiž, jak známo, každého týdne mění se vystavené obrazy. V sobotu dopoledne pošle sem malíř co chce, jury všecko šmahem přijme — až na »čestné« výminky — a v neděli ráno čtyři prostorné sály otevřeny jsou obecnstvu zdejšímu. Procházka komnatami, umístěnými v zadní části zdejšího královského paláce, je pro zdejší publikum tak říci nedělním korsem, a bez ohledu na jakost výstavy je zde každou neděli plno, neboť je heslem »Pod arkady!«*) řídí se všichni a všechny, kdo si chtějí trochu zakoketovati a pochlubiti se navzájem tím, čím je příroda obdarila nebo krejčí vypravil.

Ale nedělí se také pravidelně končí zájem pro výstavu a ve všední den padá tu do očí jen — rozsáhlost dvoran. Aby jimi proudily davy po celý týden až do pátku do tmy, aby ony davy bylo obecnstvo zajímavější se výhradně jen o vystavené výtvoř, to se stalo jednou zase od nepamětné doby, řečeného totiž týdne. Vystavil redakce časopisu »Fliegende Blätter« serii asi 20 akvarelů Maroldových.

Ovšem nebyla výstava sama příčinou tak četné návštěvy — vždyť předloni i loni mělo zdejší obecnstvo příležitost obdivovati se Maroldovi na zdejších výročních výstavách a tři skvostné kusy stále jsou každému přístupny ve zdejší nové Pinakotéce. — Příčina vlastní onoho ohromného zájmu byla ta, že teprv teď se vlastně Mnichované dověděli, že Marold — zemřel.

Nevěříte? Namítáte, že náš »Künstlerstadt« nemůže býti takovým ignorantem?

Ubezpečuji Vás, že je, že úmrtí Maroldovo málem umlčeí, že pokud bylo nutno o něm se zmíniti, stalo se to hodně nenápadně, hodně stručně, a pokud to nešlo stručně, řeklo se jen, že v Mnichově se všemu naučil, Mnichovské »Fliegende« že ho učinily slavným a německé, speciálně mnichovské umění že ztratilo v něm svého zástupce. Okolnost, že v Praze se narodil, studoval, pracoval a umřel, je pro zdejší pány náhodou pramálo značící, a za to krátká doba pobytu mnichovského okolností rozhodující.

Představte si zajímavou scenu. Ku žádosti redakce »Volných Směrů« zašel jsem do zdejší Pinakoteky, abych vymohl reprodukční právo Maroldových akvarelů zdejším státem zakoupených. Přívětivý pan ředitel, baron B., jemuž jsem žádost svoji přednesl, svolně přikyvoval, dodáváje: »Musíte však přinést si dříve svolení autorovo, jinak nemůžeme nic dělat!« — Rozpačitě naň pohlédnu. Jsou tomu právě tři neděle, co nenahraditelná ruka ztuhla na věky — a zde o tom nevědí? Nemožno! A s ostychem, abych snad neurazil, povídám: »Autor je však mrtev! — »Ne, Marold není mrtev,« klidně odvětil starý pán.

S úsměvem trpkým a hořkým ubezpečuji o pravdě svých slov udáním data nešťastného dne.

*) Ta část královského paláce je po příkladu pařížského Palais royale arkadami opatřena.

»Co pravíte — Marold mrtev? Ten mladý genialní muž? Není možná! Vždyť nic nevím, nikde jsem nic nečetl!« A starý muž svěsil hlavu a přešel pokoj dlouhými kroky. »Jaká škoda! Jaký to byl talent! Jeden z největších moderních mistrů! Mně byl vždy milejší než pařížský Boldini, pro mne neměl soupeře!« A opět svěsil hlavu a přešel pokoj . . .

Teď konečně to ví celý Mnichov, strašlivou tu zvěst, neboť při jméně Maroldově, pod obrazy umístěným, nalézá se křížek . . .

Těžko se dostáváte k obrázkům. Hledáte příležitost, prosmyknouti se hemžením, abyste z blízka obdivovali se té neuvěřitelné technice, jež technikou vlastně býti přestává. Je to prostě zázrak. Zde nemůže býti řeč o práci, nýbrž jen o tvoření. — Ale nechme si svých úsudků pro sebe a pozorujme a slyšme raději ostatní. »Co v tom psychologie! Mně se zdá, že slyším, co ti páni zde na tom obrázku si povídají! Mně zdá se, že vidím jim do duše, čtu jejich myšlenky!« Právě v tom cena těchto virtuosních kreseb: nemají názvů, protože jich nepotřebují, protože mluví samy sebou a ne pojmenováním. Jsou to dokumenty našeho století pro budoucí věky, dokumenty nejen krojové, ale především povahopisné, a sice ve formě nejmělečtější, jakou si lze mysliti, pravé básně, vyčerpávající realism do dna a krásu do nebetyčných výšin.«

»Vizte tu záclonu na okně! Vizte za záclonou

sklo a kostru okna, za oknem tu ulici a to nebe! Můželiž to býti dokonalejším způsobem podáno?« — Tam vidíme státi René Reinecke-ho, o němž se kdysi mluvilo jakožto o soupeři Maroldově. Bez závidosti a s obdivem, s touhou po vniknutí v kouzlo Maroldova tvoření pohlíží v hlubokém zamyšlení na obrázek, v němž skvostné barvy a čarovné linie hýří, kde se svádí vysoké zápasy o ladnost, eleganci smélost, svobodu a krásu. — Snad ze zlomyslnosti, snad náhodou pronáší kdosi v jeho blízkou k svému druhovi: »Ti ostatní jsou přec jen — ilustrátoři, kdežto tohle byl — umělec, veliký umělec!

A Reinecke sebou ani nahnul, jaby neslyšel.

Potkává nás ruský kritik a dopisovatel »Miru Iskusstva« (Svět umění) a s planoucími zraky spustí:

»Váš Marold — toť přímo genius! Nad Zorna jej stavím, a nevím vůbec, kdo by se s ním mohl přirovnávat! Naše doba neměla většího interpreta umělce v malířství nad něho!« A přítel jeho dodává: »Prvý kreslíř v Evropě! V Americe snad jsou i lepší, ale tady nebylo nad něho! —

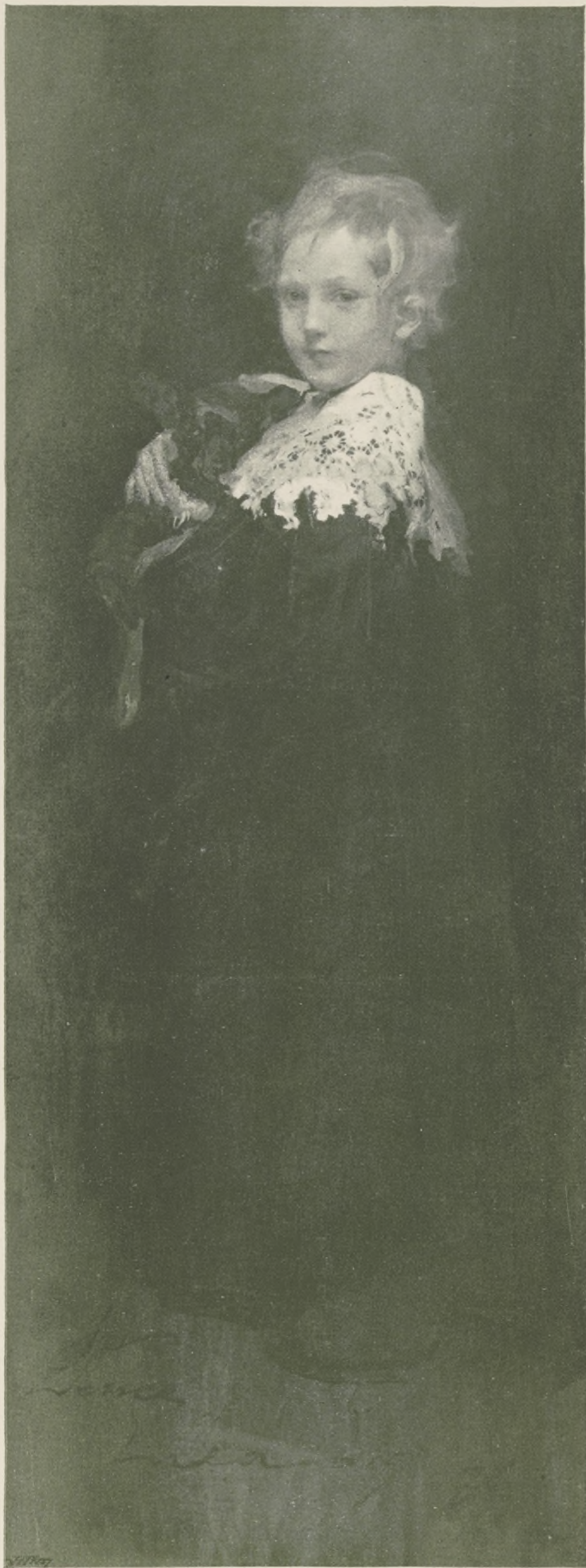
A už zase mizí v davu před obrazy, kroutí hlavami, ukazují si jako ostatní obdivuhodné črty jeho štětce, tužky, žasnou nad svědomitostí i hravostí zázračné ruky našeho Ludka, nešťastného. Teprv skutečná tma odvádí unešené davy z místností výstavních. Mnichov, 22. I. 99.

L. KUBA.

L. MAROLD.

ILLUSTRACE.

L. MAROLD. — PORTRAIT UMĚLCOVA SYNA.

MALBA OLEJOVÁ. — MAJETEK PANÍ ZENKY MAROLDOVÉ V PRAZE.

L. MAROLD.
≡ NÁČRTEK.

≡ MAJETEK PANÍ
ZDENKY MAROLD-
DOVÉ V PRAZE. ≡

Okolí Paříže jest poseto vesničkami a městečky letohrádků a letních domků v rozkošných stinných zahrádkách utajených někde s velkou nádherou zařízených, jinde opět chatrných, až komicky neúhledných.

V místech kolem Meudonu, Bellevillu a nad Moulinem na stráních podél Seiny se táhnoucích asi hodinku od Paříže najdete osamělé domky podobné zámkům z pohádek. Jsou to domečky, které povstaly tím způsobem, že majetník zakoupiv si kus země vysázal zahradu, sám zhotovil si plán, vlastníma rukama snesl kamení, cihly, vápno a vlastnoručně ho také provedl. Proto vidíme kdesi stěny podepřené bidly, nedostavěné hlavní schody a bránu k tomuto malému paláci pobitou prkny a zatarasenou rámy, antikou nebo po případě i pianem. Střechy pokryté plechem, slamou, mnohdy též plátnem starých obrazů, tu a tam ledajak zbudované věžičky, schůdky a terasy, — na chudém často jako oul uplácáném domečku hlavici tesanou v pískovci ano i v kararském mramoru, a u okapu gotického chrličce.

Marold nebydlel ani v takovémto slepeném výstředním hnízdečku, ani v nádherném letohradě s rozsáhlým parkem, s upravenými trávníky, ale najal si roztomilou vilku uprostřed dosti velké zahrádky, lipami a keří hustě obrostlou, pohodlně zařízenou a co hlavní s pěknou prostrannou malířskou dílnou.

Seděli jsme po dobré večeři v dílně. Tehdáž měli jsme hloupou práci. Takový nudný plakát, na němž se opakovala jedna osoba asi třicetkrát. Představoval výjev z velkého baletu.

Obdržel jsem od Marolda lístek: »Přijdu, prosím jich a nezloběj se, mně to pomoci, mně se do toho nechce, je to hrozná blb...« Sedím tedy po večeři a činím se, abych to měl s krku. — »Pane Dědino, nechaj toho už a jdou se napít,« povídá Marold širokým dobráckým barytonem. Nedal jsem se dvakrát vybízeti. Odlehčiv si skromným zívnutím jedním douškem vypil jsem skleničku plzeňského. Kouřilo se a povídalo. Mluvílo se o všeličems a všelijak. Ale rozumí se, dokud tu byli tetička, paní Maroldová a Luloušek hovořilo se jaksi všeobecně, tak dlouho, až sklonila tetička v nízkém proutěném křesle své vrásčité čelo, Luloušek polo na pohovce polo s pohovky natažený zachrupal a paní Maroldová počla svou zlatou hlavíčku nachylovati. — »Teto! tetičko:« zní prosebně hlas Maroldův a jeho tvář mírně se usmívá, »jdi spat. Vždyť si celý krk přeležíš a bude tě bolet.« — Tetička se probouzí a omlouvá, že se do té knížky tak zalívala, a že by byla málem usnula. »No a Luloušek? Ó bože, díátko,« praví »pojď sem! Ten se tu chudinka malá natáh'.« Paní Maroldová s tetičkou odnášejí Lulouška, který dává nám každému ještě pěknou pusku na rozloučenou a všichni odebírají se na lůžko. — »Dobrou noc! — Dobrou noc, pane Dědino, dobrou noc,

pane Dědiňa,« žvatlá rozespálý Luloušek. — »Dobrou noc, tetičko!« — »Dobrou noc, paní Maroldová! Spěte dobře!« — Zůstali jsme s Maroldem sami. Teď se nám to besedovalo. Kdykoli jsem podotkl, že byl by již čas k vlaku, nalíval Marold znovu a dodával. — »Ale vždyť jede ještě jeden, a nic nezmeškaj.«

A tak jsme seděli a rokovali. Rembrandt byl vždy první na ráně. Rembrandt, Maroldův učitel v Mnichově. Tam kde se utkala volnost Maroldova se školáckou lekcí profesorů, padla kosa na kámen.

»Když mě to všechno v té akademii mrzelo, šel jsem, okukoval a kopíroval jsem Rembrandta, a on to byl, který mě vedl na pravou cestu.« — Ssáli jsme cigarety a zapíjeli. — »Rembrandt!« potákal jsem já stiskuje pysk a do výšky na Marolda vyhrnuje obočí; a v duchu zřel jsem ženský portrét v Louvru, krásně červené rty, odrážející se od úbělově zlatisté pleti a vzpomínal jsem některých Maroldových prací v myšlénkách srovnávaje, čemu se od mistra mistrů naučil. A zas a zas stahovali jsme Rembrandtova visícího odřeného vola v Louvru a chodili od obrazu k obrazu, (arci také jen v duchu) mezitím co kouře přibývalo a plzeňského ubývalo. Málokdy viděl jsem Marolda tak upřímně veselého a málokdy cítil jsem v něm takového kamaráda malíře jako právě onoho večera. — »A i každý záhyb na kabátě, na botě může

ukazovat, označovat a vyjadřovat povahy i duši člověka,« horoval, a já jen přikyvoval. S Rembrandta přeskočili jsme na Meissoniera, s Meissoniera na Puvise de Chavannes atd. atd. Debatovali jsme, a smáli se, vykřikovali.

»Ježíš Marjá!« chechtal se Marold, tak že se musil tišiti, aby neprobudil spící, mhouře oko s cigaretou v zubech. A znovu pukali jsme smíchy nad těmi moderními a nejmodernějšími. »Ježíš Marjá!« křížovali jsme se a zoufale spínali ruce. —

Náhle octli jsme se v bryndě. Hovor vázl. Marold se ošiva, šukal, cosi sháněl, knihy na stole převracel. Já jsem diplomaticky mlčel, nepozorovaně prohmatával kapsy, slídl po zlomcích a drobtech rozlámaných cigaret. Marold bez ustání šukal, přecházel, odplivoval, i v popelníku u kamen se přehraboval a na staré vyřezávané skříni prach prsty stíral... Konečně se naproti mně usadil a s tajemným úsměvem prohodil:

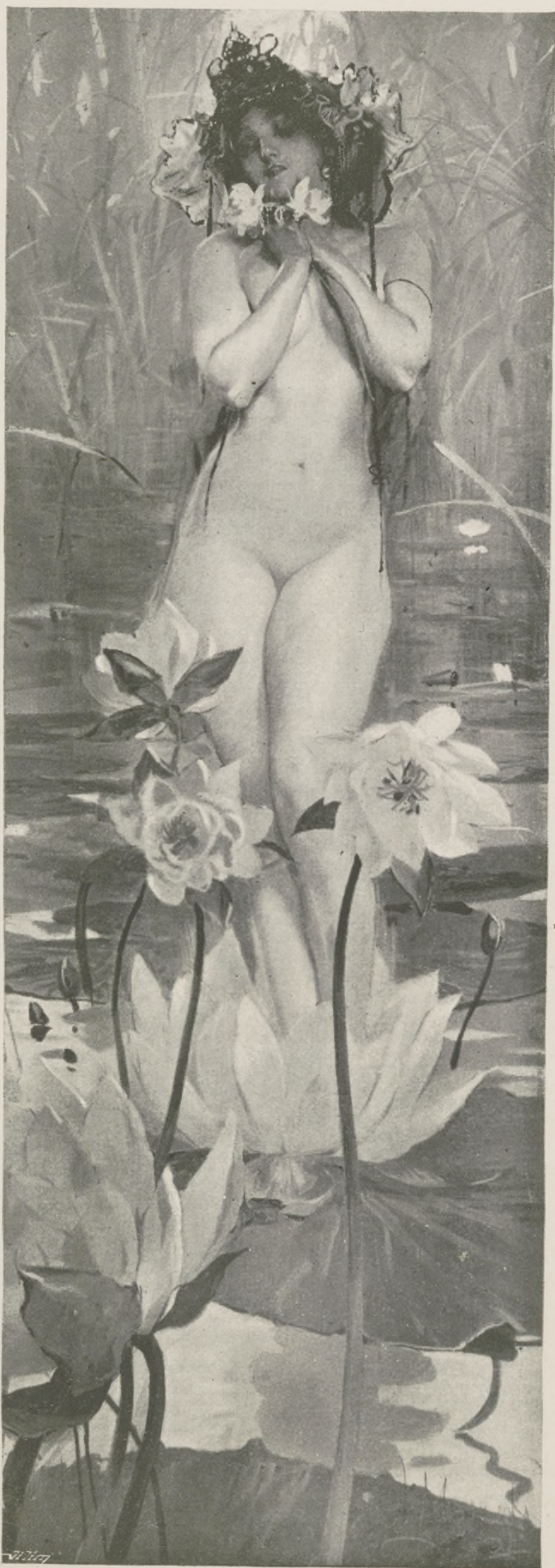
»Už je mám, už jsem je našel.«

— »Co?!« ptám se a žmolím v kapse drtečky cigaret neodvažuje se s nimi na světlo. »Co to čmouraj v té kapse?« cení se Maroldek a dolévá. Přihnuli jsme si. Vytahují kousky nesměle

L. MAROLD.
STUDIE. ≡

≡ MAJETEK PANÍ
ZDENKY MAROL-
DOVÉ V PRAZE. ≡

L. MAROLD. — DEKORATIVNÍ PANNEAU.

PASTEL. — MAJETEK NAKLADATELSVÍ BORELOVA V PAŘÍŽI.

poznává, že by se z toho dala ukrotiti cigareta. Marold beze slova, vážně s jakýmsi důrazem obrací se ke stolku se štetci a s vodovými barvami, shrnuje cosi a na čínském podnosu předkládá mně tři nedokouřené cigaretové špačky. Otvírá ze široka ústa — v tom okamžiku vybuchli jsme oba v nehorázný řehot. Opakuji, jakživ neviděl jsem Marolda tak se smáti. Slzy hrkaly mu ze zářících očí. Jako dvě šelmy pobíhali jsme atelierem. Potom zalezl každý z nás do koutku a tam nával smíchu doslova vyplakal. Pravda, když jsme se kradli do sklepa s naší ukroucenou cigaretou v ústech pro novou láhev plzeňského nezdál se nám býti vzduch o nic chladnějším. Tak jsme byli rozehřátí. — A pak šli jsme s pámbičkem na kutě. — Paříž. J. DĚDINA.

*

VZPOMENU ZDE NĚKOLIKA PŘÍJEMNĚ zažitých neděl ve společnosti Marolda a jeho rodiny na venkově. Bydlel jsem tehda s milými dvěma přátely Raškem a Dědinou v malé vesničce na Sázavě, když Marold přijel z Paříže přijel domů si poněkud oddechnout a tam do té vesničky vyhlákali jsme i jeho. Dost nás to stálo práce. Jako malému dítěti slibovali jsme mu hory, doly, les, řeku plnou ryb, koupání, lodičku a jiných požitků ještě celou hromadu; to vše že bude mít, bude-li jen hodný a přijede, jsme vzkazovali. L. Marold stal se v Paříži náruživým ry-

bářem, vyhlídce na lov neodolal a konečně přijel. Přijel krátce před polednem, shodil ze sebe městské šaty, navlékl měkkou košili, široké spodky, starý kabát a s rukama hluboko v kapsách a s tváří zářící spokojeností zasedl za stůl. Tak zastal jsem ho vračeje se poslední ze všech k polední tabuli. Shledání po mnoha létech — poseděli, pohovořili jsme si a odpůdne jal se Marold se zlatovlasou paní Zdenkou upravovati si své letní hnízdečko.

Málo jen čísel roztroušených mezi ovocnými sady, u řeky mlýn s malým ostrůvkem a jezem. Za silnicí, která tudy vede, ještě několik malounkých chaloupek skrytých úplně za stromy, prozrazuje se mimojdoucím jen kouřem svých komínů. To celá vesnička, náš tehdejší

útulek. Ale okolí, to orámování v němž sedí je tak krásné, že těžko líčiti. Široké údolí Sázavy s pruty úrodných polí na příč, stromky obsázenou cestou uprostřed a nekonečnou loukou u břehu stále se úží až za vesničkou zavřeno lesnatou strání, dělí se ve dvě. Jedním na západ pokračuje Sázava. Jen úzký, křivý pruh vody, zrovna tolik co proklouzne mlýnským podkolím s nadjezí prodírá se pracně dál kamenitým řečištěm a mizí v dáli oku mezi zelenými břehy hlubokého, lesy modrého průhledu. S druhého malý potůček proplétá se olšovím a vrbičkami a proběhnuv pak několika

L. MAROLD.

STUDIE.

L. MAROLD. ≡≡≡

≡ VLČÍ MÁKY. ≡

DEKORATIVNÍ POLE.

AKVAREL. — MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

rybníčky vesnickou drobotinou zbudovanými, pode vsí vlévá se do řeky. Po stranách obstoupeno údolí mírnými stráněmi; na nich po různu les, políčka, lísková houští, pastviny, střídají se propleteny cestami a pěšinkami.

Dnespeky mají svou minulost. V době dostavníků bývalo tam živo, byla to první stanice na cestě mezi Prahou a Vídní. Za toho našeho pobytu, po dlouhých létech úplného klidu a snad naposled zavládl tam opět čilejší ruch. Středem, okolo něhož se vše otáčelo, byl ovšem Marold. Svou milou, skromnou povahou získal si rázem celé okolí. Vždy v dobrém rozmaru, vtipkoval, smál se, ba mnohdy si i po tichu zpíval, vzácný to u něho úkaz. Začal s nějakou českou písničkou, ale brzy spletl všechny možné popěvky dohromady a umlkal teprve po hodné chvíli, když zpozoroval, že na dobro »ztratil notu«. Snad skutečně tehda aspoň na krátko pozapoměl na své starosti a strasti. Chtěl si odpočinout a dle toho se také zařídil. Řemeslo pověsil na hřebík a trávil den procházkou po polích a lese, brouzдал se ve vodě a po lukách, ale většinu času proseděl s prutem v rukou nad mlýnským jezem na svém zamilovaném místěčku u borového lesíčka. Rybářské náradí, velmi důkladné, bylo snad vůbec první, co po svém příjezdu vykramařil ze svých zavazadel. Přes naprostý neúspěch vracel se denně ráno

i z večera ku své zábavě. Ve společnosti své ženy, sedící opodál v trávě s Lulouškem, skloněné nad knihou a nerozlučného druha svého Raška, Marold proseděl tam hodiny a hodiny, upjatě sleduje splávek na hladině řeky. Tu a tam nějaká zavádila, ale chytit, chytit nedala se žádná. Patentní prut s mechanismem se neosvědčil, zahodil ho tedy a uřízl si obyčejný z lísky, vradil ryby těmi nejdelikátnějšími sousty, nic platno, Marold vracel se vždy s prázdnýma rukama. Jednou jen uvízla mu na udici rybička zdělí malíka, čekal že bude jich víc, ale když zůstalo jen při té a poněvadž nestálo za ostudu nést se s ní domů, pochoval ji s pietou do mraveniště. Večer u stolu vytrpěti musel ovšem pro svou smůlu mnoho úsměšků, nezůstal ale nikomu dlužen, řízně a s vtipem ripoštoval a brzy nás posměváčky obyčejně umlčel. Společnost bývala četná a setrvávala dlouho do noci s námi na besedách v prostorné, čistě vybílené šenkovně se zelenými stoly a hlubokými okny, plnými rudých květů pelargonii. Hovořilo se mnoho a o všem možném, nic jsme snad nevynechali, jen o jednom mlčíváli jsme důsledně — o malování. Šetřili jsme se navzájem. U Marolda vyvolávalo to slovo pocit trpkosti a u nás ostatních neméně, ovšem ze zcela jiné příčiny. Mořili jsme se mezi dnem na studiích a vraceli mnohdy zoufalí domů »protože jsme to nemohli došáhnout«, tak že i nám bylo milé, když aspoň večer zapoměli

L. MAROLD.

PEROKRESBA.

MAJETEK NAKLADATELSTVÍ POSPÍŠILOVA V PRAZE.

L. MAROLD.

KŘIDOVÁ KRESBA. — MAJETEK PANÍ ZDENKY MAROLDOVÉ V PRAZE.

jsme na chvíli na své bolesti. Někdy zakončili jsme malou hrou v karty a o něco drobných lehčí klidili jsme se již hezky po půlnoci na kutě. Tak plynul nám čas utěšeně bez velkých změn, jen v sobotu bývalo jinak; ty sobotní večery patřily dámám. Připravili si jednou malou soíré dansante za zvuků vesnického kolovrátku s obligátním pruhovaným potahem a kapsáři na stranách a poněvadž se taneček jak náleží vydařil, opakoval se co týden po celou tu dobu. Tančil kdo jen trochu dovedl a neúnavně ve vzorném pořádku kol prostředního stolu.

Marold vykouřil rád cigaretku, ačkoli dobře věděl, jak mu to škodí. Míval vždy celou škatulku princessas v kapse svých pohodlných spodků, ač-li mu ji dříve starostlivá o jeho zdraví madame neschovala. Po jídle si zapaloval a mžouraje gourmands'ky očima, pouštěl kroužek za kroužkem do vzduchu. Marold junior, Lulu nejroztomilejší capart, kterého jsem kdy viděl, měl z našich cigaret nemalou radost, nespouštěl jich z očí a ulebeděn na matinčině klíně, číhal na každý obláček dýmu, který k němu přes stůl zabloudil, chňapaje po něm svýma ručkama.

Jednou zašel jsem k Maroldovi k řece, napichoval zrovna na udici žížalu a mrzutě bručel; ten den ani neřukaly. »Dají mi cigaretu«, prosil Marold, (princessas byly nejspíš zas uschovány) podám mu, lehnu si vedle něho a dívám se také na splávek. »Viděl jste vůbec už někdy ve svém životě nákou rybu?« začal jsem ho škádlit. Marold nic. »Ve mlejně mají ryb a ouhořů

plný sádka«, povídám mu dál. »Koupená ryba to tak nechutná jako dyž si ji člověk sám chytne«, vykládal Marold, »a já bych jednou tak rád, třeba jen jednou něco chytil«. »Takhle se toho sotva dočkáte ale, napadlo mi, »kdyby jsme naličili přes noc na provázky, snad by se přeci něco chytilo«. Marold na mne tázavě pohlédl a když jsem mu vysvětlil co a jak, řekl jenom »To bysme mohli«. Za šera přivázali jsme provázky ku vrbičce a jako kdyby nic, šli jsme domů. Ráno tam byla ryba. Jak se tam dostala, to nepovím, ale byla tam, pěkná, as čtyřliberní. Ta radost. Marold již časně z rána odvázal provázky a opatrně, cítě tíži, vytahoval. Táhl pomalu vždy výš a výše po proudu, až se mu podařilo dostat svou kořist na sucho. Radostí zajásal — ale hned se jaksi ulekl, ztichl, schoval rybu pod kabát a utíkal s ní domů. Jen šeptem sděloval nám pak co se událo. Večer octla se ryba na míse — snědli jí v nejužším rodinném kroužku — mne nepozvali. Bylo mi z počátku líto, ale hned jsem mu odpustil, zapoměl jsem jen radostí, že vyplnilo se mu přání z předešlého dne. Tehda připravoval se opět ku práci, neb i tam, do toho zastrčeného kouta pronásledovali jej pařížští nakladatelé objednávkami a urgencemi očekávaných prací. V takové chvíli byla dobrá nálada Maroldova ta tam, tu často a trpce stěžoval si na svůj osud ilustrátora. Měl již toho černého umění po krk, toužil po barvách, hnusilo se mu jeho závislé postavení, toužil po svobodě, po volnosti. Dlouho však nikdy nenařikal, spousty plánů, těch nejkrásnějších,

L. MAROLD. ≡≡≡

CHRYSANTEMA.

DEKORATIVNÍ POLE.

AKVAREL. — MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

které se zápalem před námi rozvínoval, rojily se mu v hlavě, zatlačující do pozadí veškeren stesk. Všechna ta jeho přání, všechny ty touhy vyznívaly tu opět tímž akkordem, malovat, malovat co by sám chtěl, a na to se těšil jako dítě. »Jak se toho ilustrování jen trochu bude moci zbavit, hned že se do toho pustí,« říkával. Nedočkal se.

Nerad, ale přece aspoň na malou chvíli se užíval pak nad prací. Byla radost divati se naň pracujícího. S úžasnou rychlostí rostla mu práce pod štětcem vždy plným barvy; tužka, křída, péro, střídaly se o překot v jeho dovedné ruce, i prsty rozmazával tušové skvrny, kde bylo třeba, a když se nepodařilo, neboť i jemu stala se někdy ta nehoda, vyškrabal nemilosrdně nožem. Již tehda částečně koloroval své kresby. S počátku jen tu a tam zcela mírně stříkl barvy do pozadí, na nějakou tu stuhu damského kloboučku, koloroval jemně pikantní tváře svých figurek, až časem, znenáhla přešel ku plnobarevné akvarelle. Tak zpříjemňoval si svou práci, tak nahražoval si aspoň částečně to želané malování.

V té malé světničce s improvisovaným zařízením, s okny na silnici a zelené kopce u rozvrzaného stolu povstaly tehda mezi jiným, po chvílkách, také ilustrace ku Hermannovým »Pražským figurkám«.

Po té vídal jsem Marolda zřídka kdy, vždy jednou, dvakrát po delší době. Zajímaly mne jeho názory, a proto uváděl jsem hovor vždy na umění. Z mnoha zajímavého prozradím jen tolik, že na moderní snahy v současném umění díval se s nedůvěrou. Mnohého právě o to moderní hnutí zasloužilého a vynikajícího umělce odbýval zkrátka, ačkoli se sám ve skutečnosti řídil týmiž zásadami, které ono hnutí vyneslo na povrch. I nás v »Manesu« sdružené neměl valně rád, domníval prý se, ovšem bez příčiny, že jej podceňujeme, že neuznáváme jej jako dosti moderního.

Nepřítelem nám ovšem nebyl, jeho dopis v němž slibuje nám přispívati do »Volných Směrů« a který chováme jako drahou památku, je toho dokladem. Naposled shledal jsem se s Maroldem na balkóně kavárny »Métropole« na Václavském náměstí. Bylo to krátce po ukončení výstavní panorámy. Jaksi unaven po obrovské práci sledoval ruch na náměstí, když jsem k němu přistoupil. »Ani jsem tam ještě nebyl,« prohodím, když počal mluvit o panoramě; »také tam nechodějí,« on na to, »nestojí to za cestu.« Byl tehda velice nespokojen.

O beznadějném stavu Ludka Marolda dověděli jsme se v noci na první prosinec právě po redakční schůzi »Volných Směrů«. Hovor točil se ovšem po celý večer jen a jen okolo něho, ačkoli jsme zpráve nepřikládali váhy. Nevěřili jsme prostě. Nikdo z nás netušil, že právě v tu hodinu, když jsme se rozcházeji, přestalo navždy bít to nemocné ale dobré jeho srdce. — Třetího dne doprovodili jsme ho na cestě poslední.

V Praze, v únoru 1899.

ŽUPANSKÝ.

ZA LUŔKEM MAROLDEM!

Vzpomínám na Tebe, hochu můj zlatý,
jako se na milenku vzpomíná.
Vidím Tvé modré, smutné oko,
modré, jak obloha po jarním dešti,
smutné, jakoby slzu uronit chtělo,
chtělo — a bálo se výsměchu lidí.
Oh, Ty můj hrdý, velký lyriku snivý!
Roním je za Tebe všechny ty slzy
ukryté, potlačované,
slzy doufání, štěstí zmařeného,
slzy hněvu a pohrdání! — — —

Teskné vy krajiny sázavské,
skalnaté, lesnaté břehy,
vzpomínáte si na dvě duše?
Bloudívaly tam mezi vámi,
opájely se vaším steskem,
snívaly vaším sněním — — —
A ta jedna, ta jedna, která tak ráda,
mlčící, zadumaná hleděla do vln,
jakoby s nimi toužila v moře, —
ta již nepřijde víc!
Dravá, divoká vlna
dravější ukrutné řeky
uchvátila ji a zanesla,
důvěřivou a nic netušící,
v moře nejdravější, nejkřutější,
v bezedné moře, které nevrací.

S Bohem buď, hochu můj!
Proč Jsi tam nezůstal v cizině chladné,
v cizině, která Tě hýčkala,
která Ti dala slávu?!
Proč Jsi tak miloval tu Svoji rodnou,
tu Svoji ubohou, českou zem,
kterou dnes zapírají? — — —

S Bohem buď, hochu můj!
Kéž Ti ta tvrdá, těžká, zdupaná země česká —
kéž Ti je lehkou!

JAN ČERVENKA.

MAJEJEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

L. MAROLD.
PLAKÁT. ≡

ZPRÁV ČASOPISŮ O ZEMŘELÉM L. MAROLDovi bylo přemnoho. Všechny čelnější listy domácí i zahraničné přinesly zprávy a kritické úvahy, které vesměs, přes různost náhledů shodují se v neomezeném uznání českého umělce. Nemáme místa uvádět všechny a reprodukovat výňatky; omezíme se na nejdůležitější. — Z francouzských časopisů »Revue des arts« přinesla zprávu o skonu Marolda a v čísle následujícím krásný článek od Williama Rittera, upřímného přítele českého umění, kterýž i nám do tohoto čísla »Volných Směrů« přispěl pěkným posudkem. »Revue illustrée« a »Le monde illustré« vzpomenuly vřelým způsobem svého dlouholetého spolupracovníka. »Le Figaro illustré« připomíná svým čtenářům poslední Maroldovy ilustrace ku Rodenbachově »La leçon des enfants« tam otisknutých, vzpomíná svého ilustrátora i básníka Rodenbacha současně, který rovněž mlád zemřel o několik dnů dříve. Reguje na oblíbenost Marolda, jako ilustrátora, u pařížských spisovatelů, končí »Figaro« svůj nekrolog: »Sa disparition est véritablement un deuil littéraire e' l'on s'atriste jusqu' aux larmes en voyant se dissiper dans le néant une aussi belle âme« Z mnoha denních listů pařížských zaznamenáváme obšírný a pěkný článek pod pseudonymem Rétif de la Bretagne v »Gil Blas«. Psal jej Jean Lorrain. Z anglických časopisů přinesl zprávu »Graphic«. Z německých uměleckých časopisů v prvé řadě »Ver Sacrum«, orgán sdružení rakouských umělců a mnichovská »Kunst für Alle«. Z ostatních berlínská »Moderne Kunst«, »Leipziger illustrierte Zeitung« a celá řada denních listů vídeňských a německooríšských. Všechny tyto časopisy německé zamlčují svorně Maroldův český původ, listy mnichovské osvojují si jej dokonce úplně jako jednoho z nejvýznamnějších reprezentantů mnichovské školy. Z listů polských zaznamenáváme »Tygodnik ilustrowany«, v němž pan Kamiński v článku psaném s porozuměním oceňuje umění Maroldovo. I ruská »Новое

Время« přináší zprávu o ztrátě, kterou utrpělo české umění. Lisy české denní, týdenní i ilustrované přinesly bez výminky obšírná pojednání o Maroldovi a jeho významu pro české umění, mezi nimi nejlepší ve Zlaté Praze. Mimo to »Světazor« i »Zlatá Praha« přinášejí v každém skoro čísle reprodukce Maroldových kreseb. Z měsíčníků »Naše Doba«, »Rozhledy«, »Osvěta«, »Česká revue« přinesly články. Obzvláště poslední měla to štěstí získati zajímavý článek od francouzského spisovatele Williama Rittera již výše uvedeného.

*

JEDNOTA VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ ČESKÝCH, jejíž členem Luděk Marold byl, vzala na se uspořádání posmrtné výstavy Maroldových děl a vydání souborného alba jeho prací. Také slušný náhrobek pořízen má být péčí jednoty nad rovem zesnulého.

Akce ve všech třech směrech poněkud vážne. Výstava Maroldova bude teprve v druhé polovici tohoto měsíce. Poněvadž se vyjednávání o propůjčení místností se správou Rudolfiny rozbilo, instalována bude v městském museu na Poříčí. Práce tam vystavené, pocházející z umělcovy pozůstalosti jsou prodejné, načež zvláště upozorňujeme. Po ukončení v Praze převezena bude výstava do Vídně a později snad i do důležitějších uměleckých středisk zahraničných. Výběr prací pro projektované album učiněn bude teprve na této výstavě, a potom stanoveny budou bližší dispoice pro celé dílo, tak že se ho i v nejpříznivějším případě nedočkáme do šesti měsíců. S náhrobkem nemá se to lépe. Členové jednoty výtvar. umělců českých zahájili sice mezi sebou subskripci, opomenuli ale obrátit se v čas ku širší veřejnosti. Až zájem veřejnosti úplně ochabne, bude těžko dovolávati se jejího přispění. Přes patrně neutěšený stav věcí doufáme, že podaří se slav. jednotě dostáti svým závazkům plnou měrou. Hlavně

připravované album, při němž počítá se na větší rozšíření i do ciziny, budiž svou úpravou skutečně důstojným aktem piety ku zvěčnělému. ž.

*

MINISTERIUM KULTU A VYUČOVÁNÍ ROZHODLO hned po úmrtí Ludka Marolda zakoupiti čelnější objekty z umělcovy pozůstalosti pro vídeňská dvorní musea. Rada v ministerstvu p. Stadler z Wolffersgrünů pověřený zmíněnou koupí přibude do Prahy ještě před otevřením připravované posmrtné výstavy, aby zabezpečil v čas vídeňským museím vše pozoruhodnější před možnou ztrátou v privátním majetku. Vedle čilosti ministeria divně působí chování se naší společnosti »vlasteneckých přátel umění«. Tato společnost nepodnikla dosud ničeho, aby získala pro svou galerii a při ní stávající sbírku kreseb, třeba jen jediného listu z ruky jednoho z největších domácích umělců. ž.

*

NAKLADATELÉ Braun & Schneider v Mnichově vydají album kreseb Ludka Marolda kreslených pro »Flieg. Blätter« a tamže po řadu let uveřejňovaných. Kreseb těch je celkem něco přes osmdesát a pečlivý výběr z nich v nových na mnoze barevných facsimilových reprodukcích vydán bude již v nejbližší době. Publikace tato smluvena byla s nakladatelstvím již za života umělcova a jemu značný podíl zabezpečen na výtěžku, který nyní po jeho smrti připadne pozůstalé rodině. Přinese během času bližší zprávu. ž.

L. MAROLD.

PASTELL.

MAJETEK PANÍ M. BORELOVÉ V PAŘÍŽI.

NAKLADATEL A MAJITEL UMĚLECKÉHO ZÁVODU PAN TOPIČ získal od pařížských nakladatelů značnou partii Maroldových kreseb. Kolekci svou čítající ku dvěma stům listů, mezi nimi mnoho zajímavého z první doby umělcovy, propůjčí pan Topič k vystavení v posmrtné výstavě. I tyto kresby jsou prodejné a veřejnosti naší dává se tu příležitost ke koupi.

*

AUTOBIOGRAFIE MAROLDOVA NA PRVÉ STRANĚ tohoto sešitu uveřejněná pochází z první doby pobytu

Maroldova v Paříži. Byla psána pro zesnulého mistra Nerudu, jenž potřeboval nějaká životopisná data ku charakteristice, jíž doprovodena býti měla podobizna Maroldova v »H. L.«. — Dopis, jak jej podáváme jímá svojí prostotou a upřímností, tklivě působí zmínka o tetě, které byl za tak mnohé vděčným a na níž i při této příležitosti vzpomíná. — Zmíněné »vyslání« do Paříže, stalo se k popudu ředitelstva c. k. uměl. prům. školy; na Maroldovi žádáno, aby věnoval se dekorativnímu malířství a za tou příčinou, aby šel do atelieru k »milému mistru« Gallandovi. Marold sice u něho byl, ale takřka jen návštěvou: Když viděl různé to kopírování a přenášení podle čtverečků a ty malířské řebříčky po nichž by mu bylo šplhati, obrátil se a šel na cesty, které mu jeho vnitřním instinktem a nikoli ředitelstvy a vládou byly vykazovány. — Pro předchozí dva ročníky, bohužel, nemohli jsme se žádného původního příspěvku Maroldova domoci, že se tak nestalo ani naší vinou ani nepřízní Marol-

dovou k »Volným Směrům« objasňuje následující jeho dopis:

Drahý redaktore! — Prosím Vás o malou službičku, omluvte mne nejprve u Vás samotného a potom u pánů kolegů proto, že vzdor Vaší laskavosti, kterou Jste mne poctili, a mne ku součinnosti ve »Volných Směrech« vybídli

PAŘÍŽ, 6. V. 97.

L. MAROLD VE SVÉM
PAŘÍŽSKÉM ATELIERU.

až posud takovou liknavostí jsem se vyznamenal. Za moji malou omluvu dovolu mně jen: Kšeft. Ale slibuji Vám svatě, co budu v Praze vše vynahradím. Co nyní dělám, nijak nespadá do Vašeho rámce. Tak prosím Vás mějte mne zatím tímto za omluvena, a přijměte ujištění mé upřímné snahy být Vaším oddaným

L. MAROLDEM.

Předkládáme svým abonentům Maroldovo číslo »Volných Směrů« a doufáme, že přijmou je vděčně. Narazili jsme na překážky tam, kde jsme je nejméně očekávali, totiž zde doma, tak že nám bohužel nebylo možno vypraviti tato dvě čísla Volných Směrů způsobem takovým, jak jsme měli v úmyslu. Tím vděčněji vzpomenouti musíme na tomto místě všech těch cizích majitelů Maroldových kreseb a jich reprodukčních práv, kteří svou vzácnou ochotou nám ku vydání těchto čísel přispěli jich propůjčením. Jsou to: Paní Marie Borelová, nakladatelství Borelovo, tiskárny Lemercierovy, pan Gabriel de Kadár, ředitel Lemercierových tiskáren, malíř pan Vácha, vesměs v Paříži a nakladatelství Braun & Schneider (Fliegende Blätter) v Mnichově. Z majitelů domácích přispěli nám v první řadě: paní Zdenka Maroldová, pak pánové MUDr. Michl, professor K. B. Mádl, sochař Vilém Amort a malíř Josef Schusser. Nakladatelství p. J. Pospíšila dalo nám k dispozici ilustrace ku Hermanovým »Pražským figurkám«, z nichž některé drobnosti otiskujeme a redakce »Světozora« rozdělila se přátelsky s námi o právo reprodukce portrétu umělcova synáčka. — Všichni zde uvedení mějtež náš nejsrdečnější dík.

REDAKCE.

MAROLD.
JSTRACE.

EL P. GABRIEL
ADAR V PAŘÍŽI.

STAVBY PRAŽSKÉ A SMĚRY UMĚLECKÉ. — JOSEF FANTA.

Nepopíratelně zajímavými jsou věcné a rozumné rozhovory a projevy o směrech uměleckých, ať již nazývány jsou novými neb starými. Však nelze upříti, že rozhovory o uměleckých směrech při dnešních pražských stavbách, nepřihlížíme-li k jednotlivým z nich, nýbrž k valnému a číselně převažujícímu množství, které rozhoduje o rázu nových ulic, a které starý jejich ráz mění, působí do jisté míry komicky.

Uvažme jen, kolik pražských nových domů stavěno jest dle návrhů stavitelů umělců, přihlédněme, oč jde podnikatelům a stavebníkům při těch tak zvaných činžovních palácích, sledujme, kolik v Praze poslední dobou postaveno bylo rodinných domů, při nichž bylo by lze ještě nejspíše očekávat, že přijde umění architektonické ku slovu. Však kdybychom neutěšený výsledek, jaký nám přehlídka taková působí, nevzali v úvahu, kdybychom si jen uvědomili, jak malou měrou dopřáno bylo nepopíratelně vynikajícím umělcům domácím spolupůsobiti při stavbě pražských domů, při stanovení rázu ulic, jistě že si mnohé neblahé zjevy dosavadní snadno vysvětlíme.

Myslím, že mnohým již napadlo, že jest to smutným pro Prahu zjevem, že ku př. tvůrce Národního divadla, díla, které přes nezralé posudky domácích i cizích posuzovatelů, zůstane vždy dílem velkého umění, že vynikající mistr domácí za dlouhou řadu let svého uměleckého působení neměl příležitosti v ulicích pražských provésti řadu svých děl. Otažte se jiných vynikajících architektů pražských, kolikrát k nim přišli stavebníci se žádostí za vyhotovení plánů stavebních na domy a zhrozíte se. Jest v Praze doposud vzácným případem, když stavebník aneb podnikatel dá návrhy na dům zhotoviti umělcem, a případem téměř neslýchaným je, aby umělec mimo vnějšku stavby, zařizoval vnitřní uspořádání stavby a staral se o vnitřní výzdobu bytů. Ty věci se v Praze jinak pořizují i v palácích. V Praze doposud myslí se, že architektovi náleží nanejvýše navrhovati průčelí, a jestliže stavitel, stavebník neb podnikatel dožádá si spolupráce architekta, nejčastěji činí tak k vůli průčelí, nanejvýš ještě, že architekt práci svou končí v průjezdě. Však toto spolupůsobení jest jen výmínečné. Nejčastěji podnikatel a mistr stavitelský spokojí se tím, že bez dlouhého přemýšlení obrámí díry okenní, které objeví se v průčelí ze schematu půdorysného, dům římsou nějakou ukončí; při práci mu pomáhají vzory shledané z děl knihovny. Při potřebě pěkného průčelí dostane jak svrchu pravěno výjimečně architekt objednávku. Objednatel doručí mu vylinované schema průčelí, malebné to schema pozůstává v patrách nad sebou vylinovaných otvorů okenních, na nichž nelze ničeho měnit, jelikož otvory jsou již vyzděny a okna do nich objednaná. Štědrý objednatel dovolí, aby umělec užil stuí katerských fabričně robených ozdob, nejčastěji umělcem daná direktiva vyznačuje, že zbývá na provedení průčelí a vchodu do domu částka nepatrná, a že sluší šetřiti, ovšem to šetření nemá se vztahovati k újmě množství ozdob; pěkné průčelí musí býti dle běžných pojmů bohaté, čím víc tím líp, praví objednatel. Platí-li v umění: s malými prostředky účin, platí u podnikatele, za málo peněz hodně výzdoby.

Ubohý navrhovatel dodá pak výkresy přehledné a podrobné a o provedení stará se objednatel sám, při věci té nemá již navrhovatel slova, velmi často upraví si objednatel i profily dle svého. Snad jsou věci tyto vám známy. A případy tyto, kde za okolností podobných umělci lze při vzhledu pražských ulic přece spolupůsobiti i případy ty nejsou časté, stejně i ony, kde podnikatel stavby, mistr stavitel pojí se v jedné osobě s umělcem.

Odtud ten v Praze proti jiným městům odchylný zjev; jinde při vzrůstu města působí pravidelně umělci, u nás pravidelně podnikatelé a zedníci, a jen výjimečně umělci. Zajímavo je při těchto okolnostech, když pak slyšíte stesk, co jen ti naši umělci nám v Praze stavějí, ač by zníti mělo, proč nám v Praze umělci nestavějí.

Budou namítati snad někteří z Vás, že více než domy obytné a budovy veřejné dávají ulicím a částím

města ráz, a že na štěstí veřejné budovy svěřovány bývají pravidelně umělcům. Nu ano, pokud veřejné budovy pražské nejsou navrhovány ve Vídni jsou prací domácích umělců. Víte však sami, jak spoře, jak zřídka veřejné budovy v Praze se staví, kolik let, trvá, než k některé potřebné a nutné veřejné stavbě dojde. Znáte však zajisté boje s kterými jest umělecká činnost při všech veřejných budovách v Praze téměř nerozlučně spojena, víte, jak se i při reprezentačních budovách zemských spoří a šetří, často rozpočtový náklad, právě tak stačí na provedení řemeslné práce stavební.

Srovnajte tyto poměry s poměry jiných měst, vzpomeňte ku př. Vídni; umělci stavitelé nejen že tam stále zaměstnání jsou veřejnými nákladnými budovami, jich práce dožadují i stavebníci soukromí i podnikatelé. Van der Nüll, Sickardsburg, Hansen, Ferstel, Förster, Wagner a j. působiti mohli ku stanovení vzhledu města všestranněji než u nás Barvitijs, Ullman, Zitek, Schulz, Mocker a j. Ač mnohým nezdá se snad záhodným, aby tito neb jiní nejmenovaní umělci naši při budování nové Prahy působili, kdož popříti může, že by součinnost jejich byla v ulicích Prahy přivodila více utěšeného, než činnost podnikatelů mistrů stavitelů a zedníků bez spolupůsobení umělců.

Přáli bychom v Praze na všech místech, aby při ruchu stavebním uplatňovalo se umění. K tomu působiti by mělo se na všech místech; jest to nezdravý směr vývoje města, který ignoruje téměř naprosto umělce, a to se doposud v Praze téměř pravidelně děje a sice od věcí malých vnitřní výzdoby, od nábytku a zařízení bytu až ku stavbám rázu veřejného. Za změnění tohoto dosavadního směru se co nejdůtklivěji přimlouvám e.

Až budou naši umělci spolupůsobiti měrou větší než dosaváde při stavbách pražských, až schopnosti umělecké, která při celých generacích odkázána byla okolnostmi k činnosti mimo ulice pražské, více používáno bude, pak budou rozhovory o uměleckých směrech při pražských stavbách míti podstatnější podklad než dosavád. Příznáváme, že přejeme rozvoji každého směru,

pokud při něm vůbec jen lze mluviti o umění. Máme plnou důvěru v umělce domácí, že když jim umožněno bude spolupůsobiti při budování Prahy, uměním svým vyhoví moderním potřebám důkladnou znalostí konstruktivní, bez níž umění stavitelské stává se uměním divadelní dekorace, vyhoví i potřebám ideálním, které u nás jako jinde hluboko kotví v duševním rozvoji národním. Rozvoj ten má své zvláštní potřeby, v okolnostech šťastnějších, dá on domácímu umění při vši rozmanitosti ráz do jisté míry společný. Ovšem, že netoužím, aby v umění našem vůbec, zvláště ale ve výtvarném zněla struna jediná, aby zavládlo nějaké, ať již kýmkoli a kdekoli velebené schema, nějaká modní odjinud zanešená fráse. Pro umění naše, v tom úzkém kroužku umělecké činnosti cítíme potřebu a toužíme po zjevech uměleckých, ucelených a rozmanitých ve zjevu a barvě nadání svého se líšících, v jichž souhrnné práci by zněly všechny struny mohutnosti duševní. Jak prostě o věci této vyjádřil se Smetana: Ať tvoří každý dle své povahy, poctivě, bez nucení se k něčemu, co nesouhlasí s jeho duševními schopnostmi, a až nás bude více a každý budeme housti svou, pak budeme míti české umění hudební. To platí analogicky i o umění výtvarném. Vystupovati proti každé povrchnosti a frasovitosti, která se dere na povrch, ať ona obléká se v šat domácí neb cizí, zdá se nám býti povinností všech opravdových lidí,

≡ L. MAROLD
DVĚ ČRTY.

MAJ. SPOLKU MAJ
A P. JOS. SCHUSSE

stejně jako fedrovati vše, čím by více než doposud v životě našem uplatnilo se umění; zbytečno se nám býti vidí psáti umění domácí, neb se to rozumí samo sebou; neb jen umění kotvící v půdě domácí, vyrůstající z ducha vzdělanosti národní jest plodem záživným, jest semenem plodným kulturního žití. Obdivujme umělecká díla cizí, učme se na nich, sledujme při nich jak vyrostla z kulturní půdy národů jiných, nechme je na sebe působiti, však nekopírujme jich, nepřenášejme jich na půdu naši, ona mohou na nás co umělce míti dobrý vliv, však mají-li umělecká díla naše obstáti před soudem dějin, musí stejně silně kotviti v našem duševním světě, v naší kulturní půdě, musí býti květy našeho duševního a vzdělanostního fondu národního jako byla a jsou všechna ta skutečně vynikající díla trvalé ceny, kterými se namnoze honosí cizina.

L. MAROLD.

PLAKÁT.

AKVAREL. — MAJETEK TISKÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

PRAHA 1899. — SOUHRN ZPRÁV A POVĚSTÍ S POZNÁMKAMI VOLNÝCH SMĚRŮ. — O MÍSTĚ PRO HUSŮV POMNÍK. — Dne 16. ledna t. r. rozhodoval sbor obecních starších o místě pro postavení pomníku M. J. H. Pokud nám známo, je to již **třetí** »definitivní« místo k témuž účeli slavnou městskou radou a sborem obecních ztářších odhlasované a nebude se tedy nikdo diviti, když nemyslíme, že by to usnesení musilo býti posledním. — Čekal Hus půl páta století na vděk národa, počká ještě déle. — Hodlajíce krátce probrati postup výběru míst pro Husův pomník, opíráme se o úřední »Zprávu o dosavadním průběhu jednání stran určení místa pro pomník Jana Husa a poměr ku soše P. M. na Starom. nám.« z roku loňského.

Dle této zprávy na žádost spolku pro postavení pomníku Mistra Jana Husa »svého času« vykázano bylo pomníku místo na Malém náměstí Staroměstském a vypsána naň také soutěž; »leč již během lhůty konkurenční, zvláště pak v době výstavy soutěžících návrhů ustálilo se přesvědčení jak v kruzích uměleckých, tak i v kruzích obecnstva, že malé náměstí pro postavení tohoto pro národ český tak významného pomníku se nehodí.« »Za těch okolností uvažoval spolek o jiných místech« a po slyšení umělecké rady doporučující v první řadě dolejší část Václavského náměstí v druhé řadě náměstí Betlémské, rozhodl se žádati městskou radu o propůjčení dolní části Václavského náměstí.

Na základě této žádosti bylo v městské radě uspořádáno několik komissijních porad v nichž znalci (rozuměj z městské rady naproti dřívějšímu mínění znalců

spolkem H. P. svolaných) »záhy se shodli na úsudku, že Václavské náměstí pro pomník Husův je nezpůsobilé.«

Dne 29. února 1896 sešli se zástupci obce se zástupci umělectva (Hynajs, Mauder, Schulz, Zitek, Schnirch, Klouček, Liebscher, Ženišek, Myslbek, Polívka) aby rokovali o tom, kam možno pomníky Husa a Palackého umístiti, při té příležitosti pak vzata byla v úvahu i socha sv. Václava. V této schůzi nebylo sice nic odhlasováno, ale z náhledů zde projevených nabyla městská rada přesvědčení, 1) že náměstí ono ani požadavkům súčasněných umělců úplně nevyhovuje, 2) že pro pomník mistra J. H. bylo by vhodnější v první řadě Velké náměstí, v řadě druhé náměstí Betlémské; »majíc pak na zřeteli zvláštní místní poměry tohoto náměstí, uznala za potřebné, aby

zevrubně bylo označeno místo, na němž by Husův pomník měl být postaven«: Výbor spolku pro postavení Husova pomníku označil toto mezi domem Graenovým a palácem Kinským v severní polovici náměstí; leč rozsáhlá komise (z městské rady i umělců dne 24. dubna 1896.) uznala všemi hlasy proti jednomu, že místo ono pro Husův pomník se nehodí, za to však že nejvhodnějším pro pomník bylo by místo, kde se křížuje osa uličky týnské a osa radnice staroměstské.

»Rada městská uvažujíc o obou těchto (ze spisu není jasno kterých?) návrzích znalců usnesla se dne 5. června 1896, aby pro pomník J. H. bylo věnováno náměstí Betlémské nebo jiné vhodné místo — kdyby se takové našlo«, kteréžto rozhodnutí sbor obecních starších dne 22. června 1896 potvrdil.

Na to spolek pro postavení pomníku M. J. Husa podal 10. června 1897 novou žádost, ve které přes jednomyslné usnešení umělců a znalců, žádal o místo na Staroměstském náměstí buď ve třetí třetině a nebo na rozhraní její. — Zvláštní místní komise dne 8. července 1897. navrhla (po dodatku pana Münzbergra) místo, kde sečou se kolmice z risalitu paláce Kinského s kolmicí ze středu průjezdu domu Schierova; městská rada pak usnesla se dne 9. července 1897. předložit tento návrh komisi umělecké k novému vyjádření. Tato pak

poukázala přípisem (dne 6. října 1897) na původní návrh umělců ze dne 29. dubna 1896 odporučující střed náměstí pro pomník a odmítla podati návrh nový, jelikož za nezměněných okolností neshledáno k tomu důvodu.

Rada městská (22. října 1898) odkázala záležitost tuto komisi praesidiální, již měla být podána i data o právním poměru obce k sloupu mariánskému.

Z těch vyjímáme jen to co mluví proti mínění, že sloup P. M. postaven byl »na oslavu vítězství bělohorského« a »na poputu národa českého«:

»Sloup se sochou P. M. postaven byl z rozkazu císaře Ferdinanda III., který též i fundaci zřídil ku konání pobožnosti ku stále trvající vděčné památce, že z pouhé milosti boží tato od tehdejší nepřátelského lidu Švédského silně dobývaná Stará i Nová města Pražská k přemožení a podmanění nepřišla a k tomu cíli aby největší přímluvou rodičky boží na budoucí časy od válek a outokův nepřátelských, nakažení morního a jiných neřestí zachována byla« (liber decretum). Základní kámen položen 23. května 1650. — Posvěcení 3. června 1652.

*

Dále úřední »zpráva« o historii místa pro Husův pomník nesahá, ale bylo již o tom promluveno ve svrchu zmíněné schůzi dne 16. ledna t. r., kde na žádost spolku pro postavení pomníku M. J. Husovi a na návrh městské rady, rozhodl sbor obecních starších 43 hlasy

L. MAROLD.

V TÁBOŘE.

proti 39 hlasům, tedy nadpoloviční většinou dvou hlasů, aby propůjčeno bylo místo žádané, ve třetí třetině Staroměstského náměstí.

Přiznáváme, že nám ono rozhodnutí nezpůsobilo zvláštní potěšení. Vidíme v rozhodnutí tom i po stránce umělecké i jinak potíže, kteréž opětně zabrání a stíží důstojné splacení starého dluhu. — Nelze nám smlčeti některé poznámky.

Při schůzi zmíněné a častěji i jinde, objevilo se jako důvod pro žádané místo ve třetí třetině tvrzení, že pro Staroměstské náměstí prohlásili se vynikající umělci a umělecká komise za tou příčinou svolaná. — Proti tomu uvádíme to, co vypravovali jsme z obsahu úřední zprávy a o čem také svědčí zachované protokoly. Po vypsání první soutěže spolkem svolaná umělecká komise, kteréž přikázáno bylo určení vhodného místa pro pomník M. J. Husi, po důkladném uvážení veškerých míst, které v úvahu vůbec bylo možno vzítí, doporučila valnou většinou hlasů, spolku pro postavení pomníku Husova, dolní část náměstí Václavského, tam kde jeho osa seče osu Můstku. — Když pak této žádosti vyhověti zdálo se městské radě nevhodným a svolána nová umělecká komise (29. února 1896), aby vzala v úvahu i pomník Palackého, nebylo sic možnosti pomníku Husova na Václavském náměstí popíráno, ale vřeleji doporučováno náměstí Velké a Betlémské; nová opět »rozsáhlá« komise (29. dubna 1896) jednohlasně odmítla místo ve třetí třetině náměstí a

doporučila (proti jedinému! hlasu) střed téhož; nejinak rozhodla i bývalá umělecká komise při radě král. hl. města Prahy (6. října 1897). Kde jest nám tedy hledati ony vynikající umělce a umělecké komise tak houževnatě se třetí třetině náměstí domáhající?

Pokud víme žádal výbor spolku vždy o své újmě o toto místo, nikdy ale neopíral se ani o vynikající umělce ani o nějakou uměleckou komisi. V důvodech, proč Václavské náměstí městskou radou bylo uznáno za nezpůsobilé, uváděno ve zprávě mezi jiným — »dále že v hořejší části téhož náměstí má býti postavena socha sv. Václava, při čemž by ovšem dvě sochy představující různé idealy (směry) na témže náměstí nikterak se nedaly srovnati nehledíc ani k tomu, že při postavení několika soch na jednom a témže náměstí vzniká konkurence —« a ten důvod uznal výbor spolku důvodným a nedomáhal se dále rozsáhlého, reprezentačního místa toho, uznal, že náš první mučedník křesťanství nesnesl by se s prvním naším mučedníkem svobody svědomí na témže náměstí, třeba je oddělovalo prostranství tisícimetrové, a třeba se od sebe dali oddělití řadou sloupů, stožárů nebo pilonů, ale jednání se o náměstí Staroměstském, neuznává tyže námitky, třeba by idee těch dvou soch byly od sebe daleko různější a prostranství mezi nimi nepoměrně menší! — Proč to? Při silnějších příčinách slabší důsledky jak se strany výboru spolku tak i se strany otců města! — Zájem ethický tu nerozhodoval, rozhodoval snad

L. MAROLD.

PO DEŠTI.

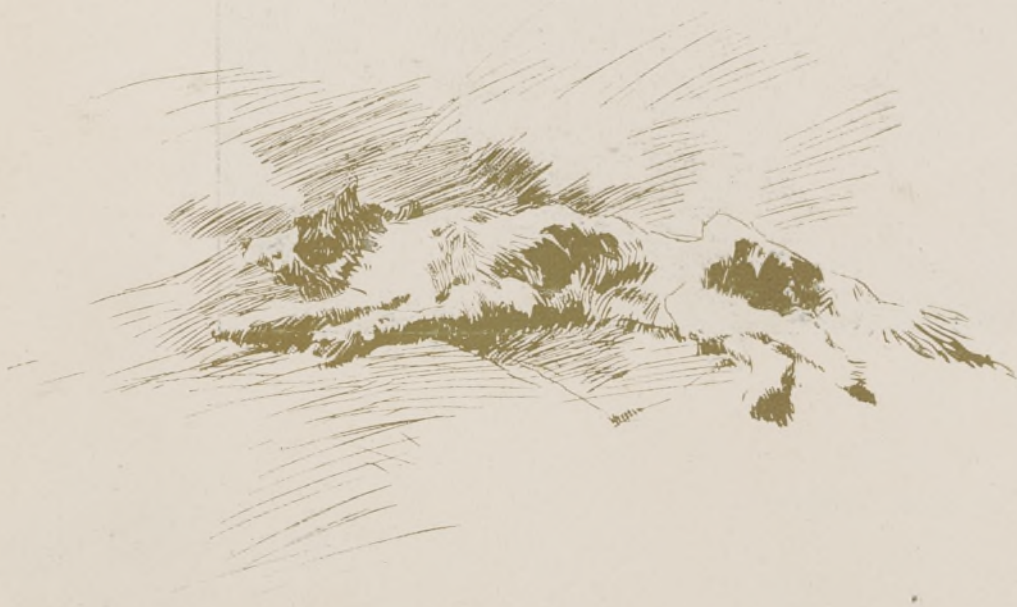
OLEJOVÝ OBRAZ. — MAJETEK TISFÁREN LEMERCIEROVÝCH V PAŘÍŽI.

Umělecký spolek plastiků
v Čechách
se sídlem v Praze.

L. MAROLD. ≡
PEROKRESBA.

MAJETEK NAKLADA-
TELSTVÍ POSPÍŠILOVA
≡ V PRAZE. ≡

umělecký? Umělci jednohlasně se proti tomu opřeli, aby ustoupil pomník Husův do pozadí náměstí, na podřízené místo, aby znemožněna byla koncepce takového pomníku, který by při volném uměleckém tvoření alespoň ve formální soulad s okolím přiveden býti mohl. A jsme přesvědčeni, že také dnes ať požádáte jednotlivě ať v celku umělectvo české, jemuž památka Kostnického mučedníka na srdci leží a jež přeje si šťastného, jenom uměleckými a ethickými zájmy se řídicího rozluštění, zvíte, že nemožno-li žádati střed náměstí staroměstského, znova odmítne třetí třetinu jeho, jako místo pro Husův pomník nevhodné. — — —

Demonstrace klerikální odbyta protidemonstračním hlasováním — proč žádati, aby měla špatný ba nešťastný vliv na záležitost, již přece všichni (a i ti nejzuřivější klerikálové snad slespoň z uměleckého stanoviska) považovati musíme za významnou věc národní?

Ruku na hlavu, ruku na srdce! — — Vyhovuje alespoň z poloviny požadavkům jednoho z Vás dvěma hlasy dobyté místo pro Husův pomník? Proč nechcete být sami k sobě upřímnými? Proč chcete na českých umělcích, aby konkurovali s návrhy na místo, které ani Vám po vůli ani jim po stránce umělecké vyhovovati nemůže? — Hus čekal, jak na začátku jsme pravili, půl pátá století na to, aby si jeho národ troufal ho oslaviti — Hus počká ještě chvíli, aby se proň našlo místo kde by nemusel podle politických poměrů uhýbati. — Ve schůzích a komissích mluvili k Vám vážení naši kommilitoni nejstarší — neslyšeli jste, poslechněte tedy volání mladších: Zvratte, probůh svoje usnešení ještě po třetí! Vždyť českým je to pořekadlo: Do třetice všeho dobrého!

OSUD SKUPINY STARÝCH DOMŮ NA SEVERNÍ straně náměstí jest rozhodnut, předzvěstí rozhodnutí bylo zdravotní vysvědčení městského lékaře, jež před schůzí obecních starších uveřejněno v N. L.

Záležitost přišla třikráte do sboru obecních starších, jenž po dvakráte ukázal se býti již mezi debatou pro malé účastenství nekompetentním. Po třetí pak přijato na vědomí usnešení městské rady, aby zbořeny byly domy č. p. 931, 932 a 933-I.; proti tomu hlasovali z celého sboru (!) pouze pp. P. Eckert, Kubert, J. Sokol, Tonner a Dři Podlipský, Scheiner, Milde, Prachenský a Bastýř.

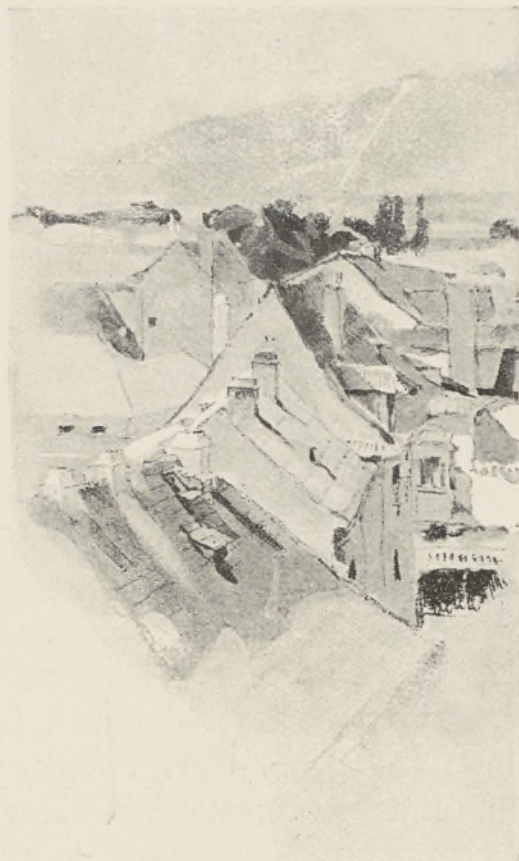
LITERATURA PRO BOURÁNÍ STARÉ PRAHY zahájena byla otisknutím řeči p. dra Vojt. Friče, člena ředitelstva městské pojišťovny, řeči, kterou obhajoval ve sboru obecních starších hlasování, jimž městská rada spečetila osud skupiny starých domů na Starom. náměstí. Řeč p. dra V. Friče vyšla nákladem snadno rozluštitelného anonyma, V. Chan omilly, (Heřmánek?) se zajímavými obrázky, které mimo dvou reprodukuje návrhy p. O. Polívky na nový dům, v němž umístěny mají býti úřadovny městské pojišťovny.

Řeč p. dra Friče náleží k oněm řečem, které neobírajíce se podstatou chytí několik na různých mí-

L. MAROLD. ≡
DVA KOUTKY
STARÉ PRAHY.

MAJ. NAKLADATELSTVÍ
POSPÍŠILOVA V PRAZE.

stech projevených, pro záležitost o níž jde, celkem bezvýznamných projevů, které pro zaslepení posluchačstva hledí notně pocuchati. Nejlepším vtípem řeči p. doktorovy je tvrzení, že zájem pro zachování Staroměst. náměstí diktován jest uměleckou vášní a konkurenční závistí proti p. arch. O. Polívkovi. Skutečně není lepší zbraně pro skončení nemilé s někým kontraverse, než hoditi odpůrci v tvář úražku, která omračuje co rána kyjem a kdyby záležitost bourání Prahy byla jen záležitostí dvou neb tří lidí, možná že by p. dr. Frič zůstal vítězem, a že by k mlčení přivedl protivníky vandalského boření staré Prahy. Neboť věru jest málo příjemným býti osobně napadenu tam, kde jde o věc. A o s o b n í m u napadání se také pan doktor vyhýbá — on totiž nejmenuje, ne snad proto, aby ušetřil nepříjemnosti napadenému, ale spíše ne-příjemné odvolání sobě samému.

Že při bourání domů na Staroměst. náměstí jde o něco jiného než o řevninost uměleckou, o tom p. dr. Frič jest sám dobře přesvědčen. Před 2 léty, kde nevěděl ještě o příčině, kterou dnes uvádí co pohnutku hájení oněch 3 domů, sděloval s jinými své obavy, že nastane vřava až veřejnost zví, že domy ty mají udělati místo pro městskou pojišťovnu. Mezi nynějšími důvody řeči p. dra Friče pro sbourání domů na Starom. náměstí, ač-li o nich lze vůbec vážně mluvit, jest důvod opírající se o petici »Um. Besedy,« v níž prý stojí:

MAROLD.
ZZY KU
KÁTUM.

MAJETEK PANÍ
KY MAROL-
V PRAZE. =

»Domy č. p. 930—935 mají býti dle doslechu sbourány — takové domy nelze bourati, jedině tenkrát, aby učinily místa veřejným budovám monumentálním, umělecké ceny trvalé a zaručené.«

Stanovisko toto nazval p. dr. V. Frič správným, a proto též dům městské pojišťovny, dům podstatou činžovní nazýván jest palácem měst. pojišťovny, ač úřadovny městské pojišťovny zabírají jen menší část zamyšleného domu činžovního. Bylo v petici »Umělecké Besedy« projevono přání pro sbourání těch zajímavých starých domů pražských? anebo jich hájení před sbouráním? Takové domy lze bourati jedině tenkrát, aby učinily místa veřejným budovám monumentálním umělecké ceny trvalé a zaručené, stojí v petici, která se přimlouvala za zachování domů čís. p. 930—935, a z které nyní vytloukán jest důvod pro jich zbourání. V čem leží ta trvalá a zaručená umělecká cena při zamyšleném domě, doposud v různých náčrtcích naznačeném, o nichž doposud ani vůbec rozhodnuto prý nebylo. Hlasovali by ti členové Um. Besedy, jejichž petice se p. dr. Frič dovolává, hlasovali by nyní pro sbourání těch domů na Starom. náměstí, když znají ony studie k návrhům archit. p. Osv. Polívky? Uznávají zamyšlený dům s výzdobnou fašadou, v jehož patře umístěny býti mají úřadovny městské pojišťovny, za náhradu vhodnou a doporučitelnou? Příklad by si míti sbourány celkem nenastrojené, prosté ty staré domy, které však celým zjevem a to přes všechno pomlouvání advokátů

mají svůj umělecký a historický význam: aneb by si zde přáli mítí činžovní dům nově vyšňořený, který by se dle nezpůsobu poslední dobou zavládnuvšího nazýval palácem (!) a který stejně neoprávněně veřejnou budovou nazýván jest nyní. Pro který návrh by se v Uměl. Besedě rozhodli, pro barokní, pro který horuje p. dr. Frič, pro moderní kopulovitou střechu neb pro renesanční? Aneb přáli by si v zájmu zachování starobylého rázu návrh gotický? — Aneb by snad odpověděli, že jim ty pomluvené staré domy přece více jsou sympatickými ve svých skromných nárocích, které po celé lidské věky na Starom. náměstí svým vnějším na předky naše činily a také na nás činí? Snad by odpověděli: »Nám ta tři tisící se k sobě průčelí jsou význačna pro náměstí starých měst a Prahy zvláště. Nezdá se vám zde záhodným zcelování parcel, zde bychom si přáli v zájmu zachování historického a uměleckého rázu vždy úzké domy tři!«

A snad by k hrůze p. dra Friče odpověděli: »Zachovejte ty staré domy, na které jsme se marně petičemi, kterých se nyní nesprávně dovoláváte, u vás přimlouvali; snad by k hrůze p. dra Friče umělci, stavitelé a na slovo vzatí odborníci řekli.« Není pravda, že nelze domy ty adaptovati pro účele městské pojišťovny, je to možným, jen vám, kteří rozhopujete, schází dobrá vůle.« Nevím, jak by nejsilnější důvod pana dra Friče tu obstál. Však soudě dle zkušeností, jistě že by byla U. B. ihned složením závistivců neb by byla spolkem některým závistníkem svedeným, jenž nepřeje architektu O. Polívkovi, aby zde vystavěl své nové dílo, a to i přes to, že členové U. B. v případě tak křiklavém, jakým bylo převzetí projektu po činnosti jurorské, ku kolegovi svému chovali se vzornou šetrností. Marně přebíráme se ve zvláštním otisku řeči p. dra Friče, kde bychom uchytili věcného důvodu jiného pro sbourání. Samospráva přece nemůže býti býti dobře důvodem pro sbourání skupiny domů na Starom. náměstí. Důvodem nemůže býti zde to, že si mnozí v obec. zastupitelstvu přejí zachování z důvodů vážných, neztajených, proti nimž nebylo v řeči p. dra Friče postaveny náhledy zdůvodněné.

Má býti důvodem pro sbourání dosavadní chyby spáchané? Má tu býti důvodem, že p. Schier donucen byl obcí stavěti a že stavěl, jak slavn. obcí bylo schváleno? Má tu býti důvodem, že plány assanačního obvodu nerozumně se vedly, což bylo, jak se p. dr. Frič přesvědčiti může, již před lety důtklivě a podrobně ukazováno. (Koho to zajímá, může nahlédnouti ve všechny ty opravné plány assan. obvodu, kteréž i v tomto případě naznačovaly zachování stá-

vajících starých linií na severní straně Starom. nám.)

Může tvrzení, že se vždy přijde se strany obhájců starobylého rázu pozdě, bráno býti vážně? Aneb má se snad se strany obhájců starobylého rázu dříve proti sbourání památek pražských mluvíti než se o nich v radě městské vůbec jedná? Aneb jest důvodem pro sbourání, že jen několik umělců o věcech těchto píše a mluví? Nebojí se pan dr. Frič výčitky, že vedle pana Scharffa jen on pro sbourání veřejně mluvil? Jest důvodem pro sbourání domů na Staroměstském náměstí otázka pana Dra Friče: »Kde byli ti pánové, kteří dovolili domy č. 934 a 935 bourati, proč tenkrát nemluvili,« k níž odpověditi můžeme panu Dru Fričovi, že byli ti pánové bohužel tam, kde jsou dnes, že při svých snahách nedospěli v hájení památek pražských dál, že mluvili o domech těch stejně jako dnes o domech č. 931—933, jen že je tehdy pan Dr. Frič neslyšel, poněvadž osud domů č. 934 a 935 ho nezajímal. Jest důvodem vážným v řeči pana Dra Friče se ozývající tvrzení, které naznačiti lze slovy: »Co jiní beztravně dělali, to můžeme dělati i my: Jiní bourali, (ovšem, když k tomu obcí byli donuceni), bourejme též, jiní vypisovali nesprávně soutěže umělecké, vypisujme je i my«. — To ovšem jest obvyklé,

L. MARO
SKIZ
TUŽKOU

MAJETEK P.
SCHUSSRA V P.

avšak jde o to, je-li to správné! Řeč pana Dra Friče jest řečí obhajovací, řečí, která chtěla dokázat, že bylo usnesení rady městské v příčině rozbouření tří domů na Star. náměstí správné a že bylo ve prospěchu obce.

Po rozumu pana Dra Friče bylo usnesení rady městské správným — právnicky správným. Domy byly obcí zakoupeny, od této města pojišťovna koupila pozemky, na kterých domy ty stojí a slavný sbor obecních starších schválil prodej pozemků, které vzniknou teprve po sbourání těchto domů. Přirozeno tudíž, město má povinnost se zemí srovnati své domy, které nyní stojí na cizím majetku, na majetku městské pojišťovny. Závěrek, který pan Dr. Frič, co právník takto činí, jest správným.*) Škoda však, že se ve své řeči na toto tvrzení neomezil, zajisté mohla býti tato část jeho řeči jako důvod pro sboření domů alespoň právnicky silnou. Šel však dále, hleděl dokázat, že sboření tří starobylých domů na Staroměstském náměstí bylo ve prospěchu obce v ohledu materiálním a morálním a že neporušilo zastupitelstvo obce lásku ku starým pa-

*) Proč asi nebylo rozhodováno o sbourání těchto domů před prodejem pozemků, na nichž domy stojí, vzhledem k ostatním parcelám v assan. obvodu byl pochopitelně jiná.

MAROLD.
VAREL. ≡

J. P. GABRIEL DE
MAR V PAŘÍŽI.

mátkám. Svědčí o nejistotě. v jaké pan řečník v hájení těchto vět sám vězel, když položil si otázku zda z důležitých motivů ruší zastupitelstvo obecní lásku ku starým památkám.

Při sebe bedlivějším čtení té řeči nenacházíme, že by otázky ty zodpovězeny byly příznivě pro obecní zastupitelstvo. Ku řeči pana Dra V. Friče mělo by se připsati heslo: Uděláš-li chybu, jen v ní setrvej! Heslo to vládlo a vládne vždy více méně u každé vrchnosti, to může býti jedinou omluvou pánům na radnici, kteří se o sbourání těch tří domů tak úsilovně přičinili.

Otisk řeči, pana Dra Friče je dokladem špatných závěrků na falešných základech, přes to ale zajímá velice a nutno ho vítati: je lépe, když pánové řeknou své, třeba nesprávné náhledy a důvody pro odhlásování té které důležité záležitosti, nežli když hlasují vůbec bez důvodu, jen za tím účelem, aby zachránili samosprávu.

UMĚLECKÉ SOUTĚŽE A OBEČNÍ STARŠÍ PAN

Dr. Vojtěch Frič. Pan Dr. Frič co přední zástupce městské pojišťovny věnuje teprve od nějaké doby pozornost svou záležitostem umělcům výtvarným dávno již zajímavým a jelikož své náhledy co zástupce obce veřejně pronáší, dovolí nám, abychom poukázali na některé stránky, v nichž se názory umělců od jeho odchylují. Pan Dr. V. Frič hájí dávno již jinde i u nás se strany umělců právem odsouzený nezpůsob, svrchovaně nekorektního a nesprávného řízení konkurenčního, které pozůstává v tom, že při veřejné všeobecné soutěži přiojednané jsou proti honoráři práce u zvláště vyvolených umělců, který nezpůsob v případě vypsání soutěže na městskou pojišťovnu hledá u nás těžko sobě rovného. Pan Dr. Frič buď nezná případy, které ztotožňuje s vypsáním na městskou pojišťovnu, aneb vědomě tvrdí k docílení zamýšlených cílů nepravdu. Případ při vypsání veřejné soutěže při Strakově akademii, při museu království českého byl povahy zcela jiné. Tu byla připuštěna k širší konkurenci, konkurence užší honorovaná, k níž vyzváno bylo několik předních pražských architektů, o jichž osobách bylo rozhodnuto celkem správně dle jich významu. Práce jejich soutěžily a posouzeny byly společně uměleckou porotou předem zvolenou. Pan Dr. V. Frič dočísti se může ve starých ročnících Národních Listů zejména v delším článku »O uměleckých soutěžích« jak soudili umělci čeští i o těchto případech, kterými případ pojišťovny porovnávati jest nejmírněji řečeno smělym.

Ví dobře pan Dr. Vojtěch Frič, co při vypsání soutěže na městskou pojišťovnu se dalo, jsou mu známy náhledy i jeho přátel na radnici o případu při řízení konkurenčním téměř neslýchaném, mohl se přesvědčiti, jak o něm soudí ne většina, nýbrž snad bezvýminky všichni umělci domácí a to by mu mohlo býti pokynem, když nechápe zřejmé, důvodné, z právního citu plynoucí požadavky umělců, aby se poučil

o tom, jak je jinde pojímáno řízení uměleckých soutěží, a měli by přes to náhledy jiné, aby co právník, co myslící vzdělaný muž poukázal, že dosavadní názory, které projevily se bezpočtukráte na různých místech, jsou nekorektní, neodpovídající právu, slušnosti a spravedlnosti. Pakli ale pan Dr. Vojtěch Frič bez znalosti, bez studia, bez náležitého uvažování vidí v jednání umělců a odborníků, kteří od let poukazují na nekorektnosti páchané při soutěžích, a kteří i v tomto případě jako v mnohých jiných prolesli svůj úsudek, najednou příčinu jinou, kterou vysvětlil řevnivostí uměleckou, vášní konkurenční, pak nelze ovšem než litovati, že jemu přisouzeno jest spolurozhodovati o záležitostech, které svou povahou se vymykají úplně jeho znalosti a věcnému posouzení a litovati jest tím více, jelikož jsou to záležitosti veřejné. Ba nelze ani věřiti, že by pan Dr. Vojtěch Frič tyto věci nepochopoval; snad by mu byly jasnými, kdyby nejednalo se o záležitost stavební, kdyby ku př. o vyhotovení právních listin požádán byl ovšem proti zaplacení kolega pana doktora, řekněme Dr. M. a při tom by se řeklo:

»Objednáváme u p. Dr. M. protože máme k němu plnou důvěru, že to dovede. Chcete-li pak i Vy ostatní páni doktoři, můžete se též o vypracování těchto právních listin v téže záležitosti pokusiti, bude-li v nich některý passus lepší s radostí ho k doplnění právního elaboratu pana Dra. M. přičiníme, začtež Vám eventuálně také něco zaplatíme.« — Snad by p. Dr. Vojtěch Frič pochopil, že by sotva některý z kolegů vyzvaného pana doktora M. pustil se do práce. A byly by tu vinny řevnivost právnická a vašeň konkurenční? Pochopoval by tu snad pan Dr. Frič, že by důvod, pro který by ostatní kolegové p. doktora M. právních listin sebe důležitějších v případě tomto nevyhotovovali, spočíval jinde. Nechtě pan V. Frič se laskavě znovu pokusí o vysvětlení toho zjevu jemu pochopitelného jen při řevnivosti a závisti, snad najde správnější a lepší pro to důvody. Aby tak v tomto případě některý obecní úředník před panem doktorem V. Fričem řekl: Vy doktoři nesúčastníte se proto práce, jelikož to nedovedete, a proto že se bojíte z vyzvaným panem doktorem M. se měřiti. Jak by tu pan Dr. V. Frič panu úředníku městskému důrazně vysvětlil, že má o panech doktorech nesprávné a urážlivé mínění. Ostatně jisto, že by městský úředník na posudek takový proti doktorům práv se neodvážil, proti umělcům ovšem jest to přípustné a soudě dle jednání vrchnosti i odporučitelné. Ucta, kterou jsme chovali a chováme pro jméno, kteréž pan Dr. Vojtěch nese, nutí nás abychom hledali nějakého vysvětlení pro jeho zvláštní názory; snad příčinou jeho odchýlných názoru o uměleckých soutěžích je nešťastná náhoda, že případ, který zbudil zájem jeho o otázky umělecké, o otázky uměleckých soutěží, spadl v okres záležitostí dotýkajících se otázek o zachování starobylého rázu Prahy, při nichž ztratili někteří páni a s nimi i pan Dr. Frič veškerý věcný posudek.

L. MAROLD
DEK. POLE

MAJ. P. PROF. K. B.
MÁDLA V PRAZE

ZPRÁVY UMĚLECKÉ.

MĚSÍČNÍ SOUTĚŽE VOLNYCH SMĚRŮ. POČÍNÁJÍCE vypisovati pravidelné měsíční soutěže, splňujeme opět jeden bod programu, který si »Manes« ve V. S. vytknul. Účelem těchto soutěží jest, povzbuditi ku činnosti hlavně v oborech dekorativního umění a uměleckého průmyslu, u nás tak zanedbaných a bohužel i samými výtvarníky podceňovaných. Zahraničný umělecký průmysl, anglický a francouzský, děkují svůj pokrok a rozkvět toliko součinnosti výtvarných umělců a ku této součinnosti musí dojiti též u nás, máme-li se aspoň o píd' hnouti ku předu. Našemi soutěžemi brzy se ukáže, mnoho-li a jak schopné pracovníky naše umělecká obec v sobě chová, ukáže se, zdali možno vůbec v tomto směru chovati do budoucnosti nějaké naděje. Zveme ku hojnému účastenství. Soutěže naše jsou neomezené, přístupné všem českým výtvarníkům, pouze konkurenčních pravidel a podmínek dlužno přesně dbáti. Výšku cen peněžních určovati budeme přiměřeně ku vypsánímu předmětu a ku našim skromným poměrům nakladatelským udržovati je však budeme ve výši obvyklé u soutěží jiných, V. S. příbuzných zahraničných časopisů. I o zužitkování života schopných návrhů chceme se přičiniti prostředkováním mezi autorem a podnikatelem.

Podají-li se nám, třeba jen poznenáhlu, dopracovati se výsledků a opatřiti účastníkům našich soutěží nové zdroje práce i příjmů, budeme za své namáhání i za přinesené oběti z dostatek odměněni. R. V. S.

SOUTĚŽ VOLNÝCH SMĚRŮ. DEKORATIVNÍ VÁSA v pálené hlíně, glasurovaná. Největší rozměr 50 cm. Konkurenční práce v hotovém návrhu buď v pálené hlíně neb v sádře zaslána budiž do 1. května 1899. Cena 60 korun a 40 korun. Ostatní podmínky soutěže viz na třetí straně obálky.

MAROLD.
VAREL. ≡

TFK TISKÁ-
LEMERCIERO-
I V PAŘÍŽI. ≡

SOUBORNA VÝSTAVA JAROSLAVA ŠPILLARA.
Od 15. ledna do 15. února hostil Salon Topičův práce jednoho z mladší generace malířské. Možno říci, že Špillar presentoval se tu celou svojí desetiletou činností uměleckou: starší práce vystaveny ve fotografiích. — Máme podrobovati výstavu jednoho z nejlepších svých přátel kamarádské kritice? nebo máme se snad postaviti na vysoký kothurn kritiků, přátelských karatelů a rádců? Ani jedno ani druhé. Přinášíme jen některá data z jeho mladé umělecké činnosti — reprodukce ve V. S. již uveřejněné anebo k uveřejnění přichystané poučí o jeho kvalitě. —

Asi před desíti lety vystavil Jar. Špillar jako jeden z nejnadanějších žáků prof. Pirnera svůj první obraz (studie dřímajícího kuchaře) v Rudolfinum. Od té doby objevovaly se práce jeho častěji na veřejnosti, jak ve výstavách tak v časopisech. Po opuštění akademie nečekaje na možné vydobytí nějakého stipendia odebral se na nějaký čas do Italie, odkudž přivezl mimo několika obrázků i řadu studií. Potom navštívil Paříž na krátko, načež, aby unikl zdejší mizerii, nechal se engažovat pro malbu kostelní v Jassech. Byl na nejlepší cestě ubít v sobě svojí uměleckou individualitu,

ale ta byla silnější nežli poměry a také za krátko octnul se opět doma, kam vábilo ho zobrazovati typy a život českého lidu. Pole své činnosti našel si brzo: okolí Domažlic pak nalezlo v něm svého nefalšovaného tlumočnicka. Tam bral látku k svým obrazům a protože chtěl být pravdivým, že chtěl také prožít a vidět to, co maloval, šel mezi ten lid a žil s ním. V tiché víšce šumavské, Postřekově, pracoval po léta na největší části svých uměleckých děl. Na Špillarových obrazech ať velkých s četnými figurami, ať na menších studiích typů nebo interiérů, vidíme, že pracuje všude se stejnou láskou, porozuměním citem. Jmenujem tak po paměti: »Na robotě«, »V chudém kraji«, »Loučení se nevěsty«, »U domácího krbu«, »Klepání kosy«, »Do pole«, »Při měsíčku«, »V babím letě« atd.

Z celku výstavy je patrné, že J. Špillar jest jeden z těch šťastných a nemnohých malířů, kteří dlouho nehledali a netápali, aby našli svou cestu, nebo jak říkáme, aby našli sebe, pozorujeme-li pak, že v poslední době sahá k motivům, které dříve neznal (vodník, ranní mlhy, máj vzpomněl), že poutá ho prostá krajinná nálada (měsíční noc), že snaží se tlumočiti jiným, co sám viděl a procítil, nezbyvá nám než považovati to za práce oněch chvil, kdy v odbočení na jiné cesty stěradá umělec síly k pokračování ve práci předešlé.
— ek.

VÁCLAV ŘADIMSKÝ, KRAJINÁŘ, VRACÍ se po kolikaletém pobytu ve Francii s bohatou kolekcí svých prací a zahajil dnem 1. března svoji výstavu v Topičově Saloně. Výstava potrvá do konce měsíce března.

PŘI MINISTERSTVU KULTU A VYUČOVÁNÍ BYLA zřízena jako poradní sbor »Umělecká rada«, jež rozhodovati má v následujících záležitostech státních: udílení uměleckých objednávek z prostředků státních i zvláštních úvěrů, zakupování uměleckých děl, provádění a subvenování uměleckých výstav, uměleckých neb umělecko-historických publikací neb jiných podobných podniků; udílení stipendií umělcům výtvarným a badatelům, otázky umění se týkající ve všeobecném vyučování (illustrování učebnic, pomůcky učebné, zlepšení method vyučování kreslení), všeobecné záležitosti museální potud, pokud nejedná se o musea výlučně průmyslová, uměl. průmyslová, normy pro obsazování míst úřednických při podobných musejích a uměleckých ústavech vůbec. — Z pražských kruhů v umělecké radě na dobu pěti let byli jmenováni: archit. Jos. Hlávka, prof. V. Hynajs, Dr. Otakar Hostinský, J. V. Myslbek, ryt. V. Lanna, prof. Dr. Neuwirth (z německé university pražské), prof. Ohmann, hrabě Zdenko Thun Hohenstein a Dr. Fr. svob. pán

z Wieserů, (professor německé university pražské.) — Tato umělecká rada odbývala ve čtvrtek dne 16. února svou první schůzi v zasedací síni akademického senátu vídeňské university. Předsedal ministr kultu a vyučování, potřebné informace, týkající se péče státu o rozvoj umění, o pohnutkách, které vedly ku zřízení umělecké rady a o výši úvěru na umělecké účely povoleného podali dvorní rada svob. p. z Weckbeckerů a ministeriální rada p. Stadler z Wolfersgrünu. Z mnoha na to učiněných návrhů od členů nejpozoruhodnější jest pouze onen na zřízení galerie moderních uměleckých děl ve Vídni od malíře Karla Molla. Z návrhů ostatních ni jeden netýká se našeho umění domácího, dosud vládou nepříliš podporovaného.

Rádi bychom věděli, zdali oné první schůzi byli

Z této brožury vznikl silný literární a žurnalistický boj, v němž vynikli dr. Frank se svou »U obrana hrvatskih umjetnika« a hlavně spisovatel Ivo Pilar s velice zajímavým spiskem »Secessija. Studija o modernoj umjetnosti«, snad nejlepší slovanské pojednání o tomto tematě. Na ni byl nucen prof. Kuhač odpověděti v brožuře »Secessija cili odgovor gosp. Pilaru«, znamenající však dle listů vlastního jeho tábora (Nada) umírnění a vyjasnění otázky, čili jinými slovy kapitulaci. Hádky tyto měly však jeden neočekávaný pozitivní výsledek; pod vlivem veřejného mínění městská rada záhřebská nabídla ustavivšimu se »Društvu hrvatskih umjetnika« na náměstí Františka Josefa pavilon k výstavám a vyslovila se, že na žádost družstva opětně

L. MAROJ
DEK. PO

přítomni také její čeští členové? Potřeb máme mnoho a je třeba, aby zájmy českého umění hájeny byly důrazně, má-li nastati nějaký obrat k lepšímu.

HRVATSKI SALON, ZAGREB 1898. — MODERNÍ proudy, jak literární tak výtvarnické vnikly i do umění hrvatského; secesse pařížská, mnichovská a v poslední době vídeňská měla zvláště na ony poslední veliký vliv. Jako všude, muselo i zde dojiti ku krisi mezi starými a mladými; boj zahájil prof. Kuhač brožurkou s poněkud dlouhým titulem: »Anarhija u hrvatskoj književnosti i umjetnosti ili poslanica literarnim dekadentima a umjetničkim secessionistima«, jež sama v svém názvu nese tón i obsah výtek mladým předhazovaných.

zapůjči jej at k výstavám domácích neb cizích umělců. (Zlatá slovanská Praho, kde jsi?) Družstvo, dosud pouze jedenáctičlenné, přibírající členy po trojnásobném úspěšném vystavení na svých výstavách, tuto nabídku přijalo a otevřelo 15. prosince v pavilloně z milleniové výstavy první chrvatský salon. Výstava tato jest pro chrvatský umělecký svět událostí prvního řádu, neboť do té doby souborných výstav chrvatských nebylo; do r. 1892 bylo chrvatské umění většinou jen amatérské a teprve příchodem Vlaha Bukovce z Paříže do Záhřeba počíná nový život; r. 1893 vystavuje své portréty; r. 1894 výstava prací Tišova a Frangeše, dále skrovná výstava akademie záhřebské, Vereščaginovy práce a nyní z výše zmíněného literárního boje vzniklá prvá souborná výstava, čítající 160 čísel.

MAJETEK TI
REN LEMERCI
VÝCH V PAŘÍŽ

Co uměleckou upomínku vydává družstvo »Hrvatski Salon 1898« o čtyřech číslech (2 zl. celé) s příspěvky literátů a ukázkami vynikajících prací; první 2 čísla, se čtrnácti příspěvky v textu jmen jako Gjalski, Pilav, Tucić, Livadić a dvacetidvíti ilustracemi právě vyšla. Zastoupen jest ze zvučnějších jmen mimo jiné: malíři Vlaho Bukovac, Bela Čikoš a Iveković, ze sochařů Frangeš a Valdec. Jak ze zpráv v něm obsažených patrně, zahájení výstavy neobyčejně skvělým publikem, jakož i čilá návštěva zaručují výstavě i uměleckému ruchu úplný zdar. —

Záhřeb stává se střediskem uměleckého života jihoslovanického, jehož nutno si příště k porovnání i k poučení našich poměrů bedlivě všimati. K. P.

VER SACRUM, UMĚLECKÝ měsíčník vydávaný »Spolkem výtvarných umělců rakouských« se sídlem ve Vídni, přestal po prvním ročníku vycházet. Dvacet tisíc zlatých deficitu je příčinou zastavení listu, který při vzorné úpravě, cenném obsahu byl velice levným.

V příznivém případě dle dnešního vyjednávání — poněvadž v Rakousku nenašel se nakladatel — bude vycházet list dále buď v Lipsku neb v Berlíně.

JOSEF MOCKER * 22. XI. 1835 † 16. I. 1899. Jako odchovanec prof. Schmieda zastával míst. stavbyvedoucího při dostavbě věže sv. Štěpána ve Vídni, od smrti pak Kranerovy řídil dostavbu chrámu sv. Víta téměř až do posledního dne svého

J sme požádáni vzhledem k předposlednímu odstavci článku Umělecká komise a členové obecního zastupitelstva na sl. 165. předešlého čísla konstatovati následující: »Pan Schier vyžádal si první mé calculace dne 18. srpna 1893. a sice jedině proto, že jsem té doby se účastňoval debat o assanaci veřejně vedených — před tím jsme se neznali a nestýkali. — Stavební povolení pro nárožní dům (nový) čp. 934-I. dáno bylo č. j. 153344 dne 27. října 1895. a pro dům druhý, čp. 935-I. čís. jed. 154963 ze dne 30. října 1895. Bourání starých domů bylo provedeno v době od 17. února do 30. dubna 1896. a se stavbou počato dnem 1. května 1896. Já jsem byl zvolen do sboru obecních starších teprve dne 28. října 1896 a resignoval jsem již dne 11. února roku 1897. — Z uvedeného je zřejmo, že i kdybych vůbec někdy na radnici nějakého vlivu byl míval, nemohl jsem ho ani v tomto případě použítí.

V Praze, dne 23. ledna 1899.

Ot. Materna.

žití, a tak přivedl zevnějšek západní části dómu s oběma věžemi dle svých projektů takřka k úplnému dokončení. — Z dřívějších staveb a rekonstrukcí jím vedených jmenovati dlužno: hrobka hrabat Thunů v Děčíně, oprava kostela Kolínského a Lounského, oprava sv. Apolináře v Praze, vnitřní oprava kostela v Chlumu,

rekonstrukce sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, sv. Petra na Novém Městě, ukončení a restaurace sv. Barbory v Hoře Kutné a sv. Bartoloměje v Plzni, oprava věží Mosteckých, rekonstrukce Prašné brány a Karlštejna, nová stavba sv. Ludmily na Vinohradech a plány k novému kostelu na Žižkově. —

Schází nám seznam veškerých menších oprav gotických kostelů a kostelíků po našem venkově ale zajisté neklameme, když pravíme, že v posledním čtvrtstoletí při pracech podobných byl to Mocker jenž platil za *A* i *Ω* české gotiky. —

JULIUS KOSSAK (NAR. R. 1824 ve Wišnici) malíř historických scén staré Polsky — otec W. Kossaka spoluautora panoramatu »Radslavice« — zemřel dne 3 února u věku 75 let.

BEDŘICH HAVRÁNEK KRAJINář, nar. r. 1820, žák Ant. Mánesa a Haushofera zemřel 1. dubna v Praze. Počínaje léty sedmdesátými až do dnešních dnů zaměstnával řadu dřevorytců prováděním svých ilustrací pro cestopisná díla arciv. L. Salvatora. Zesnulým odešel poslední fedrovatel u nás vymírajícího dřevorytu.

L. MAROLD.

ILLUSTRACE Z GUILLAUMEOVY KNIHOVNY.

MAJETEK NAKLADATELSTVÍ BORELOVA V PAŘÍŽI.